

**ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ
ΠΑΤΡΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΩΝ
ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ**

ΘΕΜΑ: ΟΙ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΠΟΥ ΟΔΗΓΗΣΑΝ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΑΝΟΙΚΤΗΣ ΚΑΙ ΕΞ' ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΠΑΓΚΟΣΜΙΩΣ. ΕΠΙΣΗΜΑΝΕΤΕ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΣΤΕ ΤΙΣ ΟΜΟΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΤΙΣ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΕΝΟΣ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ ΑΝΟΙΚΤΗΣ ΚΑΙ ΕΞ' ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ. ΟΠΩΣ ΤΟ Ε.Α.Π., ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΚΑΠΟΙΟ ΑΛΛΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ.

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ: κ.Μπουρνάκας Χρήστος

ΣΠΟΥΔΑΣΤΕΣ: Δραμουντανή Καλλιόπη, Α.Μ. 706

Σούκια Ελένη, Α.Μ. 842

Τρούμπα Ευαγγελία, Α.Μ. 705

ΠΑΤΡΑ, 05.12.2007

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	3
ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ	5
ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΠΟΥ ΟΔΗΓΗΣΑΝ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΕΞ΄ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ.....	5
ΛΟΓΟΙ ΠΟΥ ΟΔΗΓΗΣΑΝ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΕΞ΄ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	7
ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΟΔΗΓΟΥΝ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΕΞ΄ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	9
Η εξ΄ αποστάσεως εκπαίδευση ως αναπόσπαστο μέρος των παιδαγωγικών και της εκπαίδευσης	12
Ανοικτή και εξ΄ αποστάσεως εκπαίδευση: Μια αξιόπιστη, εναλλακτική πρόταση στους περιορισμούς που θέτει το συμβατικό Τριτοβάθμιο σύστημα.....	14
ΛΟΓΟΙ ΔΙΑΚΟΠΗΣ ΦΟΙΤΗΣΗΣ.....	16
Ενδογενείς αιτίες	18
ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ ΠΟΥ ΠΡΟΣΦΕΡΟΥΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΑΠΟ ΑΠΟΣΤΑΣΗ	19
Η ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΜΕΤΣΟΒΙΟΥ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟΥ	20
Πλεονεκτήματα – Μειονεκτήματα	23
ΔΙΕΘΝΗ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑ	25
ΔΙΕΘΝΗ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑ	25
ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ	30
ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ	34
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΑΠΟ ΑΠΟΣΤΑΣΗ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ.	34
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΑ ΣΤΟ ΕΜΠΟΡΙΟ	38
ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΑΕΞΑΕ ΚΑΙ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΥ ΤΡΟΠΟΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	43

ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΟΥ ΕΑΠ ΜΕ ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ.....	51
ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΔΥΟ ΦΟΡΕΩΝ.....	52
ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΝΟΜΟΥΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΠΟΣΤΟΛΗ.....	52
ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΔΙΑΘΡΩΣΗ ΚΑΙ ΤΑ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΑ ΟΡΓΑΝΑ.....	53
ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ –ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ.....	54
ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΙΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ.....	55
ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΙΣ ΣΠΟΥΔΕΣ.....	55
ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑ ΤΩΝ ΕΞ’ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ.....	57
ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΕΞ’ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ.....	57
ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΕΞ’ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ.....	59
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	61
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	64
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	64

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Μέχρι πριν από μερικά χρόνια όλες τις ανάγκες για τη τριτοβάθμια εκπαίδευση τις εξυπηρετούσαν μόνο τα παραδοσιακά εκπαιδευτικά ιδρύματα, που παρέχουν εκπαίδευση με το γνωστό σε όλους μας τρόπο. Τα τελευταία χρόνια, ένα άλλο είδος εκπαίδευσης, που είναι γεγονός αδιαμφισβήτητο ότι αποτελεί αναγκαιότητα και για την Ελλάδα, είναι η Ανοιχτή και Εξ' αποστάσεως εκπαίδευση, λόγω των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτισμικών εξελίξεων που υφίστανται στη χώρα μας. Ειδικά μετά την ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση το 1981, οι λόγοι που καθιστούν επιτακτική την ανάγκη ανάπτυξης ενός τέτοιου συστήματος εκπαίδευσης, απέκτησαν ιδιαίτερη βαρύτητα λόγω της διεθνοποίησης της οικονομίας, της αύξησης των αναγκών και των ραγδαίων εξελίξεων στο πεδίο της επιστήμης και της τεχνολογίας.

Με τις ραγδαίες εξελίξεις που συντελούνται σήμερα σε όλους τους τομείς, ένας επιστήμονας είναι υποχρεωμένος να επιμορφώνεται και να ενημερώνεται συνεχώς για τις εξελίξεις στον κλάδο του, ώστε να μην απαξιώνονται οι γνώσεις του. Το ίδιο ισχύει λίγο έως πολύ και για όλους τους εργαζομένους, τους υποαπασχολούμενους ή ακόμα και τους ανέργους, οι οποίοι έχουν ανάγκη συνεχόμενης εκπαίδευσης για εξειδίκευση και ανανέωση των γνώσεων τους και για συνεχή επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, ώστε να μπορούν να αντιμετωπίσουν τις ταχύτατες τεχνολογικές αλλαγές και να αυξάνουν διαρκώς την παραγωγικότητα τους. Για τους λόγους αυτούς ιδρύθηκε το Ε.Α.Π., το οποίο σαν τριτοβάθμιο ίδρυμα Ανοικτής και Εξ' αποστάσεως εκπαίδευσης, παρουσιάζει κάποιες ομοιότητες αλλά και πάρα πολλές βασικές διαφορές στη δομή και τη

λειτουργία του σε σύγκριση με τα υπόλοιπα τριτοβάθμια παραδοσιακά ιδρύματα.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΠΟΥ ΟΔΗΓΗΣΑΝ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΕΞ΄ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Η Εκπαίδευση από Απόσταση (distance education) είναι ένα σύστημα, μια μέθοδος εκπαίδευσης. Το κυριότερο χαρακτηριστικό της, το οποίο και τη διαχωρίζει από τις άλλες εκπαιδευτικές μεθόδους, είναι ότι ο σπουδαστής διδάσκεται και μαθαίνει χωρίς τη φυσική παρουσία του εκπαιδευτή σε κάποια αίθουσα διδασκαλίας. Παρότι ο σπουδαστής βρίσκεται απομακρυσμένος από τον καθηγητή του (τόσο στο χώρο όσο και στο χρόνο), συνεχίζει να καθοδηγείται και να εμπυχώνεται από αυτόν μέσω κάποιας μορφής επικοινωνίας μαζί του. Χρησιμοποιείται ειδικά σχεδιασμένο εκπαιδευτικό υλικό, γίνεται συστηματική υποστήριξη του εκπαιδευόμενου και αξιοποιούνται οι νέες τεχνολογίες τόσο για την παρουσίαση του εκπαιδευτικού υλικού, όσο και για ορισμένες μορφές επικοινωνίας μεταξύ του εκπαιδευόμενου και του εκπαιδευτή. Η Εκπαίδευση από Απόσταση περιλαμβάνει τις διάφορες μορφές σπουδών, σε όλα τα επίπεδα, οι οποίες διεξάγονται μεν χωρίς την άμεση και επίβλεψη συνεχή εκπαιδευτών που βρίσκονται σε αίθουσες διδασκαλίας μαζί με τους σπουδαστές, αλλά οι οποίες παρ' όλα αυτά επωφελοούνται από την οργάνωση, καθοδήγηση και διδασκαλία που παρέχεται από κάποιο εκπαιδευτικό οργανισμό (Barton, 1989).

Ο όρος «μελέτη από απόσταση» (distance study), ή κάτ' άλλους «μάθηση από απόσταση» (distance learning), αναφέρεται στη συνολική δραστηριότητα του σπουδαστή, ο οποίος εκπαιδεύεται και μαθαίνει - ενώ βρίσκεται από απόσταση από τον καθηγητή του - βασιζόμενος σ' ένα ειδικά, παιδαγωγικά σχεδιασμένο μαθησιακό

υλικό, καθώς και στην επικοινωνία του με τον καθηγητή. Η δραστηριότητα του εκπαιδευτικού οργανισμού που παρέχει σπουδές από απόσταση, και συγκεκριμένα των δημιουργών του εκπαιδευτικού υλικού και των εκπαιδευτών, καλείται «διδασκαλία από απόσταση» (distance teaching). Η ποιότητα της παρεχόμενης εκπαίδευσης από απόσταση βασίζεται απόλυτα στο σχεδιασμό και στην ποιότητα του εκπαιδευτικού υλικού, καθώς και στην ποιότητα της επικοινωνίας (με την ευρεία έννοια) μεταξύ του σπουδαστή από τη μια μεριά και του καθηγητή του και του εκπαιδευτικού οργανισμού από την άλλη.

Η γεωγραφική απόσταση που χωρίζει τον σπουδαστή από τον καθηγητή του είναι δεδομένη στην εκπαίδευση από απόσταση. Ο εκπαιδευόμενος εκπαιδεύεται και μαθαίνει ενώ βρίσκεται στο σπίτι του ή στη δουλειά του, χωρίς τη φυσική παρουσία του εκπαιδευτή του, ο οποίος μπορεί να βρίσκεται στην ίδια πόλη ή και εκατοντάδες χιλιόμετρα μακριά. Ο εκπαιδευόμενος, αν και είναι γεωγραφικά απομακρυσμένος από τον εκπαιδευτή του, σ' ένα καλά σχεδιασμένο πρόγραμμα σπουδών από απόσταση μπορεί να αισθάνεται πολύ «κοντά» σε αυτόν (Brandt, 1996). Πράγματι, αυτό το οποίο είναι σημαντικό για τον εκπαιδευόμενο είναι το πόσο προσιτός είναι ο καθηγητής του. Αυτό το οποίο έχει κυρίως ανάγκη ο εκπαιδευόμενος είναι να μπορεί να έχει γρήγορη, αποτελεσματική και ατομική βοήθεια και καθοδήγηση από τον εκπαιδευτή, όποτε τη χρειαστεί. Τη βασική αυτή ανάγκη του εκπαιδευόμενου καλύπτει στην εκπαίδευση από απόσταση η επικοινωνία του με τον εκπαιδευτή. Είναι δυνατόν ο εκπαιδευόμενος να είναι απομακρυσμένος και χρονικά από τον εκπαιδευτή, π.χ. όταν η επικοινωνία γίνεται με αλληλογραφία. Η απόσταση - με την έννοια της προσιτότητας - δεν είναι βέβαια η ίδια σε όλα τα προγράμματα σπουδών από απόσταση. Ο εκπαιδευόμενος ο οποίος μπορεί να επικοινωνήσει τηλεφωνικώς με τον εκπαιδευτή όποιο απόγευμα θέλει, είναι πολύ λιγότερο απομακρυσμένος από

εκείνον ο οποίος μπορεί να έχει μόνο γραπτά σχόλια μια φορά το μήνα.

Ο καθηγητής στην εκπαίδευση από απόσταση μπορεί να είναι (και πολύ συχνά είναι) πιο «κοντά», πιο προσιτός στο φοιτητή απ' ό τι ο καθηγητής σε μια παραδοσιακή αίθουσα διδασκαλίας. Πράγματι, μπορεί να υπάρχει σημαντική «απόσταση» μεταξύ φοιτητή και καθηγητή ακόμα κι αν έχουμε την ταυτόχρονη παρουσία και των δύο σε μια αίθουσα διδασκαλίας.

ΛΟΓΟΙ ΠΟΥ ΟΔΗΓΗΣΑΝ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΕΞ' ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Οι σύγχρονες κοινωνικοοικονομικές εξελίξεις και ανακατατάξεις, καθώς και η τεχνολογική και επιστημονική έκρηξη που συντελείται υπαγορεύουν την ανάγκη για διαρκή επιμόρφωση και κατάρτιση. Εκπαιδευόμενοι, αποκλεισμένοι για διάφορους λόγους από τα συμβατικά Πανεπιστήμια, με κοινά, ιδιαίτερα χαρακτηριστικά (ενήλικες, με οικογενειακές και επαγγελματικές υποχρεώσεις, με ελάχιστο χρόνο διαθέσιμο για σπουδές) έχουν πλέον τη δυνατότητα πρόσβασης στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση και περαιτέρω επαγγελματικής και προσωπικής ανέλιξης. Η Ανοικτή Παιδεία αποτελεί όντως μια εφικτή, βιώσιμη λύση στην επιθυμία πρόσβασης στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση και με τη μέθοδο της ΑεξΑε μπορεί να παρακάμψει τις αγκυλώσεις του παραδοσιακού συστήματος, χωρίς βέβαια να διακρίνεται από ανταγωνιστική δράση προς σε αυτό. Τα ανοικτά συστήματα Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης, θέτοντας τους ίδιους ή παρεμφερείς στόχους με τα συμβατικά, διέπονται από την αντίληψη ότι όλοι ανεξάρτητα και δια βίου έχουν δικαίωμα στη μόρφωση. Αυξάνουν έτσι τις εκπαιδευτικές ευκαιρίες όσων είχαν

εξαιρεθεί, για οποιουσδήποτε λόγους, από το παραδοσιακό σύστημα και δρουν συνεπικουρικά και παράλληλα με τα συμβατικά συστήματα Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Εγγύηση αποτελεσματικής εφαρμογής της ΑεξΑΕ αποτελεί ο σχεδιασμός της βάσει σαφών προκαθορισμένων ποιοτικών κριτηρίων (Ρεζ, 2004).

Η ανάγκη λοιπόν εισαγωγής, ανάπτυξης και καταξίωσης εναλλακτικών και ευέλικτων συστημάτων εκπαίδευσης προέκυψε από μια σειρά εμφανών περιορισμών που θέτει το ελληνικό συμβατικό σύστημα Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Η ανοικτή εκπαίδευση ως φιλοσοφία εστιάζοντας στη δημιουργία εκπαιδευτικών ευκαιριών και ελεύθερης πρόσβασης καλείται να άρει τους προαναφερθέντες περιορισμούς και χωρίς να δρα ανταγωνιστικά με το παραδοσιακό σύστημα Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης να αποτελέσει μια αξιόπιστη, εναλλακτική πρόταση στην επιθυμία πρόσβασης τόσο στο Πανεπιστήμιο, όσο και στην επιμόρφωση και κατάρτιση γενικότερα. Επιπλέον, στα πλαίσια της συστημικής προσέγγισης της εκπαίδευσης και της παροχής γνώσης, σε καμιά περίπτωση, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι αποτελεί μια αποσπασματική, «ευκαιριακή» εναλλακτική επιλογή. Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση (distance education) αποτελεί τη θεμελιώδη μέθοδο των ανοικτών συστημάτων εκπαίδευσης και ταυτόχρονα το σημείο απόκλισης και διαφοροποίησης από τα συμβατικά. Οι παγκόσμιες οικονομικές και κοινωνικές εξελίξεις, η σύγκλιση των εκπαιδευτικών συστημάτων, το θέμα της ανταγωνιστικότητας στην εκπαίδευση, όπως αυτό τέθηκε στη συνάντηση της Λισαβόνας το Μάρτιο του 2000, η αναγκαία μετάβαση από την Κοινωνία της Πληροφορίας στην Κοινωνία της Γνώσης, όπως σηματοδοτήθηκε στο Παρίσι, τον Οκτώβριο του 2003, στη Σύνοδο Υπουργών Παιδείας των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η ταχύτητα παλαίωσης της γνώσης, η απίστευτη τεχνολογική και επιστημονική έξαρση, η απομυθοποίηση απόψεων και ιδεών καθιστούν πλέον μονόδρομο την ανάγκη για δια βίου

μάθηση. Τρεις γενικοί στόχοι αναγνωρίζονται στο τελικό κείμενο της έκθεσης του εκπαιδευτικού Συμβουλίου της Ευρώπης, οι οποίοι συνοψίζονται στα εξής σημεία:

α) αύξηση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας της παρεχόμενης εκπαίδευσης και των συστημάτων κατάρτισης στην Ε.Ε.

β) διευκόλυνση της πρόσβασης σε όλα τα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης και

γ) άνοιγμα των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτιση σε όλους τους πολίτες (European Commission, 2001).

Καθίσταται, επομένως, σαφές πως οι συνθήκες, σήμερα περισσότερο από ποτέ, είναι άκρως ευνοϊκές για μια ευέλικτη, ανοικτή εκπαίδευση, προσαρμοσμένη στα σύγχρονα κοινωνικά και οικονομικά δεδομένα, η οποία ξεπερνώντας τις όποιες δικές της αδυναμίες και αίροντας τους περιορισμούς του συμβατικού Τριτοβάθμιου συστήματος μπορεί να μετουσιώσει σε πράξη τα χαρακτηριστικά και τη φιλοσοφία της. Επομένως, τίθεται επιτακτική η ανάγκη στροφής σε ευέλικτες, συμπληρωματικές μορφές προσφοράς της γνώσης. Αξίζει να επισημάνουμε στο σημείο αυτό πως οι περιορισμοί που θέτει το παραδοσιακό σύστημα εκπαίδευσης στη χώρα μας είναι σαφώς περισσότεροι συγκριτικά με το εκπαιδευτικό σύστημα άλλων χωρών περισσότερο προηγμένων στον τομέα των εκπαιδευτικών θεσμών (Λιοναράκης & Λυκουργιώτης, 1999).

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΟΔΗΓΟΥΝ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΕΞ΄ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Παράγοντες που καθιστούν επιτακτική την ανάγκη ανάπτυξης ανοικτών συστημάτων στην Ελλάδα και στον υπόλοιπο κόσμο. Ανοικτά συστήματα εκπαίδευσης αναπτύσσονται σε συγκεκριμένες

διεθνείς, κοινωνικές και ιστορικές συγκυρίες, με δεδομένες τις σύγχρονες εξελίξεις στην οικονομία , στην τεχνολογία και στον πολιτισμό. Η Ανοικτή Εκπαίδευση αποτελεί αναγκαία διάσταση της οικονομικής, κοινωνικής και πολιτισμικής ανάπτυξης.

Οικονομικές εξελίξεις

Οι κυριότερες οικονομικές εξελίξεις που δημιουργούν την ανάγκη ανάπτυξης ανοικτού συστήματος εκπαίδευσης είναι οι εξής:

- ✚ Το κόστος εργασίας και το μορφωτικό επίπεδο των εργαζομένων. Ο εκσυγχρονισμός της οικονομίας, με σχετικά υψηλό κόστος εργασίας, απαιτεί την ανανέωση των μεθόδων εργασίας και του τεχνολογικού εξοπλισμού των επιχειρήσεων και την άνοδο της παραγωγικότητας. Τα θεμελιώδη χαρακτηριστικά των ανοικτών συστημάτων εκπαίδευσης ανταποκρίνονται στο σκοπό της ριζικής βελτίωσης του επιπέδου εκπαίδευσης των εργαζομένων.
- ✚ Η γυναικεία απασχόληση. Η είσοδος των γυναικών στην αγορά εργασίας και γενικότερα η αύξηση του οικονομικά ενεργού πληθυσμού εξαιτίας της απασχόλησης των γυναικών, δημιουργεί αντίστοιχη αύξηση της ζήτησης εκπαιδευτικών ευκαιριών. Οι γυναίκες δεν βλέπουν πια την εργασία σαν περιστασιακή δραστηριότητα ,αλλά ως επαγγελματική σταδιοδρομία. Οι ευέλικτες μορφές απασχόλησης των γυναικών τους παρέχουν τον αναγκαίο χρόνο για την συμμετοχή τους σε διάφορα προγράμματα και κύκλους σπουδών που θα μπορούσε να προσφέρει ένα ανοικτό σύστημα εκπαίδευσης.
- ✚ Οι τάσεις στην απασχόληση και η ραγδαία ανάπτυξη της επιστήμης. Ο εκσυγχρονισμός του πρωτογενή τομέα της

οικονομίας απαιτεί την εκπαίδευση των εργαζομένων στον τομέα αυτό. Οι εργαζόμενοι στις υπηρεσίες πρέπει να έχουν σχετικά υψηλό μορφωτικό επίπεδο και έτσι αυξάνεται η ζήτηση εκπαιδευτικών ευκαιριών ,αφού αυξάνεται και ο αριθμός των θέσεων στον τριτογενή τομέα (Dunn, 1968).

Οι οικονομικές εξελίξεις συνοδεύονται από κοινωνικές ανακατατάξεις που κάνουν ακόμα πιο μεγάλη την ανάγκη ίδρυσης εκπαιδευτικών θεσμών που να ανταποκρίνονται στην ζήτηση εκπαιδευτικών ευκαιριών.

Κάποιες από τις *κοινωνικές αυτές ανακατατάξεις* είναι:

- ✚ Η πυρηνική οικογένεια η οποία έχει γενικευτεί και ο ρόλος της γυναίκας που έχει αλλάξει ριζικά. Η αυξανόμενη υπογεννητικότητα έχει ως αποτέλεσμα την γήρανση του οικονομικά ενεργού πληθυσμού. Οι ραγδαίες αλλαγές στην παραγωγή και στην κατανάλωση δημιουργούν την ανάγκη διεύρυνσης των εκπαιδευτικών θεσμών.
- ✚ Ο κίνδυνος αφομοίωσης των Ελλήνων της δεύτερης και τρίτης γενιάς που κατοικούν μόνιμα στις Η. Π. Α., την Αυστραλία, τον Καναδά και σε άλλες χώρες , είναι σαφής. Ένα σύστημα Ανοικτής Εκπαίδευσης μπορεί να συμβάλλει στην αντιμετώπιση του κινδύνου της αφομοίωσής τους.

Βλέπουμε λοιπόν ότι η Εκπαίδευση από Απόσταση δίνει λύσεις σε πολλές περιπτώσεις και για αυτόν τον λόγο έχει αυξηθεί η αναγκαιότητα της ανάπτυξης ιδρυμάτων Ανοικτής Εκπαίδευσης (Fuchs, Fuchs, 1994).

Η εξ' αποστάσεως εκπαίδευση ως αναπόσπαστο μέρος των παιδαγωγικών και της εκπαίδευσης

Σύμφωνα με τον Λιοναράκη (2005), η δοκιμαστική περίοδος λειτουργίας και εφαρμογής της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης έχει απέλθει και πλέον με τον εμπλουτισμό της από τις τεχνολογίες της πληροφορίας και της επικοινωνίας έχει διευρυνθεί ανοίγοντας «παράθυρα» σε νέους δρόμους και σε καινοτόμες νέες εφαρμογές. Τα εργαλεία μεταφοράς της πληροφορίας εμπλουτίστηκαν, αλλά κάποια θεμελιώδη παιδαγωγικά ερωτήματα εξακολουθούν να υφίστανται και να δημιουργούν εποικοδομητικές αντιπαραθέσεις και προβληματισμούς μεταξύ των ερευνητών.

Ερωτήματα που σχετίζονται με τους παράγοντες που επηρεάζουν την ποιότητα της μάθησης, τους τρόπους αποτελεσματικότερης μάθησης και διδασκαλίας, τη μεταγνώση ζητούν απάντηση, όσο εφικτές μπορεί να είναι οι απαντήσεις σε τόσο εύθραυστα και ακανθώδη ζητήματα, και σίγουρα η συζήτηση που αρθρώνεται γύρω από αυτά δεν μπορεί να είναι μονόπλευρη και μονοδιάστατη. Είναι σημαντικό να τονιστεί πως ενώ στις περισσότερες χώρες της Δυτικής Ευρώπης η εξ αποστάσεως εκπαίδευση καθιερώθηκε και συμπλήρωσε ένα ήδη δομημένο σύστημα διδασκαλίας και μάθησης, στη χώρα μας έγινε ακριβώς το αντίθετο: η εξ αποστάσεως εκπαίδευση εισήχθη ως ένα δομημένο σύστημα παιδαγωγικών αντιλήψεων και άρχισε να δίνει απαντήσεις σε καίρια παιδαγωγικά ερωτήματα σχετικά με την παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού, την αξιολόγηση, τις διαδικασίες διδασκαλίας και μάθησης (Λιοναράκης, 1999). Οι παραπάνω προβληματισμοί που εγείρονται, σαφώς, καταδεικνύουν τη σχέση της ΑεξΑε τόσο με την εκπαίδευση, όσο και με τα παιδαγωγικά.

Είναι αλήθεια πως οι έννοιες της εκπαίδευσης και των παιδαγωγικών ακολουθούσαν πάντα τις ευρύτερες κοινωνικές και οικονομικές εξελίξεις. Κατά τη μεταβιομηχανική εποχή συντελείται μια θεμελιώδης αλλαγή στις παραπάνω έννοιες, καθώς η κλασική-παραδοσιακή εκπαίδευση μεταλλάχθηκε σε εξειδικευμένη γνώση προσδίδοντας, όμως, ταυτόχρονα ισχυρό ταξικό χαρακτήρα στα εκπαιδευτικά συστήματα των ανεπτυγμένων κοινωνιών. Έτσι, η πρόσβαση στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση παρέμεινε για αιώνες «κλειστή» και η ακαδημαϊκή μόρφωση αποτελούσε εφαλτήριο για συμμετοχή στην κρατική εξουσία, τη διοίκηση, την οικονομία. Μετά το 1950 οι συνθήκες έγιναν ευνοϊκές για την εισαγωγή και υιοθέτηση ευέλικτων μορφών εκπαίδευσης, προσαρμοσμένων στα σύγχρονα κοινωνικά και οικονομικά δεδομένα. Έννοιες, όπως τεχνική εκπαίδευση, εξειδίκευση, εξ αποστάσεως εκπαίδευση, επαγγελματική κατάρτιση, συνεχιζόμενη εκπαίδευση, επιμόρφωση, δια βίου μάθηση έχουν υπεισέλθει πλέον δυναμικά στο λεξιλόγιο της σύγχρονης εκπαίδευσης και αποτελούν πόλο προβληματισμού και σημείο τριβής μεταξύ των θεωρητικών (Λιοναράκης, 2005).

Ειδικότερα, η εξ αποστάσεως εκπαίδευση, άρρηκτα συνδεδεμένη τόσο με την «εκπαίδευση» και την «κατάρτιση», όσο και με τα παιδαγωγικά, ξεκίνησε αρχικά ως οργάνωση σπουδών μερικής φοίτησης, συνέχισε με την αλληλογραφία μέσω ταχυδρομείου με ήδη δοκιμασμένα συμβατικά βιβλία, χρησιμοποίησε το ραδιόφωνο, την τηλεόραση, το τηλέφωνο και τα τελευταία χρόνια υιοθέτησε όλες σχεδόν τις μορφές της σύγχρονης τεχνολογίας: από κινητά τηλέφωνα και ηλεκτρονικούς υπολογιστές, μέχρι δορυφόρους (Keegan, 2001). Χρησιμοποιήθηκε και χρησιμοποιείται ως σύνεργο για μορφές ευέλικτης μάθησης, εκπαίδευσης, κατάρτισης και επιμόρφωσης ενηλίκων (Βεργίδης & Ματραλής, 1999). Δεν μπορεί, όμως, σε καμιά περίπτωση η εξ' αποστάσεως εκπαίδευση να θεωρηθεί πανάκεια, παρά το γεγονός πως έρχεται να καλύψει κενά που έχουν

καταγραφεί από τις συμβατικές εκπαιδευτικές πρακτικές (Καρούλης, 2000). Ο Spencer (1980, όπ. αναφ. στο Λιοναράκης & Λυκουργιώτης, 1999) εύστοχα τονίζει, επισημαίνοντας πως ο όρος «εξ' αποστάσεως» δεν νομιμοποιεί την Ανοικτή Παιδεία ως κάτι εντελώς ξένο και διαφορετικό από τη συμβατική εκπαίδευση, πως η έννοια Ανοικτή Εκπαίδευση αναφέρεται στις περιπτώσεις όπου δίνεται έμφαση στο γεγονός ότι το συγκεκριμένο εκπαιδευτικό σύστημα είναι περισσότερο προσβάσιμο από το παραδοσιακό, έχοντας όμως τους ίδιους ή παρεμφερείς εκπαιδευτικούς στόχους.

Ανοικτή και εξ' αποστάσεως εκπαίδευση: Μια αξιόπιστη, εναλλακτική πρόταση στους περιορισμούς που θέτει το συμβατικό Τριτοβάθμιο σύστημα

Αναμφίβολα, η σύγχρονη Κοινωνία της Γνώσης έχει καταστήσει ανεπαρκή την οποιουδήποτε επιπέδου βασική εκπαίδευση και έχει δημιουργήσει την ανάγκη διεύρυνσης των εκπαιδευτικών θεσμών και προσφοράς εκπαιδευτικών ευκαιριών σε όλους. Χαρακτηριστικά, ο Μαυρογιώργος (1993) επισημαίνει πως πλέον βιώνουμε την εποχή της έντασης της γνώσης και της πληροφορίας. Η ίδια ταχύτητα με την οποία αναπτύσσεται η γνώση, συντελεί και στη γρήγορη παλαίωσή της. Σύμφωνα με τον Race (1999), οι κοινωνικές και οικονομικές εξελίξεις υπαγορεύουν πλέον την προσφορά εκπαιδευτικών ευκαιριών από απόσταση. Οι Λυκουργιώτης & Λιοναράκης (1999) σκιαγραφούν το φιλοσοφικό πυρήνα των ανοικτών συστημάτων εκπαίδευσης εστιάζοντας στα εξής βασικά σημεία:

1. Δημιουργία εκπαιδευτικών ευκαιριών και διασφάλιση πρόσβασης σε όλους

2. Δικαίωμα του εκπαιδευομένου να διαμορφώνει ο ίδιος προοδευτικά τη μορφωτική του φυσιογνωμία
3. Προσδιορισμός τόπου, χρόνου και ρυθμού μελέτης από τον ίδιο τον εκπαιδευόμενο.

Μελετώντας τους περιορισμούς που θέτουν τα συμβατικά τριτοβάθμια εκπαιδευτικά συστήματα αναδύεται η ανάγκη για παράλληλη, συνεπικουρική ανάπτυξη εναλλακτικών συστημάτων εκπαίδευσης απαλλαγμένων από τα προαναφερθέντα εμπόδια. Ο Rogers (2000), καταγράφει τις αντιπροτάσεις της Ανοικτής Εκπαίδευσης σε καθένα από τα τεχνητά φράγματα που θέτουν τα παραδοσιακά συστήματα:

1. Στην απαίτηση της καθημερινής φυσικής παρουσίας στην αίθουσα διδασκαλίας η Ανοικτή Εκπαίδευση αναπτύσσει τη μεθοδολογία της εκπαίδευσης από απόσταση.

Οι ανταγωνιστικές εισαγωγικές εξετάσεις και τα τυπικά προσόντα που απαιτούνται από τα παραδοσιακά Τριτοβάθμια συστήματα επιβεβαιώνουν την άποψη πως κάποιος πρέπει εκ των προτέρων να αποδείξει πως μπορεί να σπουδάσει. Τα Ανοικτά συστήματα δεν απαιτούν εισαγωγικές εξετάσεις και συχνά, ούτε τυπικά προσόντα, επιβεβαιώνοντας το ιδεώδες της Ανοικτής Παιδείας, σύμφωνα με το οποίο η μόρφωση είναι δικαίωμα όλων των ανθρώπων και μπορούν να την απολαμβάνουν σε όλη τη διάρκεια της ζωής τους (Λιοναράκης & Λυκουργιώτης, 1999).

2. Τα Ανοικτά συστήματα εκπαίδευσης απευθύνονται σε ευρύτερο φάσμα ηλικιών και σε σαφώς μεγαλύτερο αριθμό εκπαιδευομένων από ότι τα συμβατικά, προσφέροντας αυτοτελείς μορφωτικούς κύκλους σπουδών μικρής σχετικά διάρκειας, μέσα από το αρθρωτό σύστημα.

3. Στα παραδοσιακά συστήματα εκπαίδευσης η μορφωτική πορεία του εκπαιδευομένου καθορίζεται μονοσήμαντα, καθώς η αρχική επιλογή του σε συνδυασμό με το αποτέλεσμα των εισαγωγικών εξετάσεων έχουν βαρύνουσα σημασία. Τα Ανοικτά συστήματα καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα επιλογών καταρρίπτοντας έτσι τα εμπόδια που θέτουν τα συμβατικά συστήματα εκπαίδευσης.

Βέβαια, είναι λάθος να εξιδανικεύει κανείς την εξ αποστάσεως εκπαίδευση, υποστηρίζοντας πως είναι απαλλαγμένη από αδυναμίες και μειονεκτήματα συγκρινόμενη με τη συμβατική. Ο μεγάλος χρόνος σπουδών, η έλλειψη αλληλεπίδρασης με το διδακτικό υλικό, η αποξένωση-αδράνεια του εκπαιδευομένου, η έλλειψη μεταγνώσης, η αμφισημία της μετρησιμότητας αποτελούν ορισμένα μόνο από τα μειονεκτήματα της εισαγωγής και εφαρμογής της ΑεξΑΕ (Καρούλης, 2000). Ελλοχεύει πάντα ο κίνδυνος αποθέωσης του «νέου», οπότε και η ενδεχόμενη αποτυχία του θα ακολουθήσει εξίσου εντυπωσιακά.

ΛΟΓΟΙ ΔΙΑΚΟΠΗΣ ΦΟΙΤΗΣΗΣ

Υπάρχουν πολλοί λόγοι, που φοιτητές αναγκάζονται να διακόψουν τις σπουδές τους και επιθυμούν να τις συνεχίσουν και να τις ολοκληρώσει μετέπειτα. Οι ίδιοι λόγοι, ευθύνονται και για εκείνα τα άτομα, που δεν μπορούν να σπουδάσουν αμέσως μετά την ολοκλήρωση της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και επιθυμούν να πάρουν ένα πτυχίο, αργότερα. Οι λόγοι αυτοί διακρίνονται σε εξωγενείς και ενδογενείς.

Στις εξωγενείς αιτίες ανήκουν οι οικογενειακοί λόγοι και οι λόγοι υγείας.

Οι οικογενειακοί λόγοι είναι:

1: Παραμέληση των παιδιών από τις οικογένειές τους, με αποτέλεσμα, να θέλουν να συγκεντρώσουν κάποιο εισόδημα, προκειμένου για τη συνέχιση των σπουδών τους.

2: Κακή οικονομική κατάσταση της οικογένειάς τους με αποτέλεσμα να μην μπορούν να τους στηρίξουν.

3: Προτίμηση, εκείνη την περίοδο της ζωής τους να εργαστούν για να ανεξαρτητοποιηθούν οικονομικά

4: Απρόβλεπτος γάμος που αλλάζει ριζικά τον τρόπο ζωής.

Σε σχέση με τις παραπάνω αιτίες είναι χαρακτηριστικός ο παράγοντας που επιδρά στη διακοπή της φοίτησης και αφορά τις απρόβλεπτες αλλαγές στη ζωή (όπως ο γάμος που δεν είχε προβλεφθεί στην αρχή των σπουδών) που μεταβάλλουν τους σκοπούς και τις προσδοκίες με τις οποίες οι φοιτητές αρχίζουν τις σπουδές τους.

Μελέτες τόσο στην Ευρώπη όσο και στην Αμερική έδειξαν ότι η εργασία είναι ένας από τους κυριότερους παράγοντες της διακοπής της φοίτησης.

Λόγοι υγείας Οι λόγοι υγείας αποτελούν επίσης απρόβλεπτους παράγοντες, που αλλάζουν τις προσδοκίες των φοιτητών.

Χωρίζονται δε σε δύο κατηγορίες:

- στους ολιγόχρονους λόγους υγείας, που οδηγούν στην επανάληψη της φοίτησης και
- στους μακροχρόνιους λόγους υγείας, που οδηγούν στη διακοπή της φοίτησης.

Ενδογενείς αιτίες

Οι ενδογενείς αιτίες οφείλονται στην εκπαίδευση που προσφέρει το Πανεπιστήμιο και έχουν σχέση με το έμψυχο και άψυχο υλικό. Το έμψυχο υλικό αφορά τη σχέση διδασκόντων – διδασκομένων, ενώ το άψυχο υλικό έχει σχέση με το έντυπο εκπαιδευτικό υλικό και την αξιολόγηση μέσα από τις γραπτές εργασίες. Η ανάλυση των εκπαιδευτικών αναγκών των διδασκομένων αποτελεί ένα ιδιαίτερο κεφάλαιο στην εκπαίδευση. Αυτή επιτυγχάνεται είτε γραπτά είτε προφορικά θέτοντας σχετικές ερωτήσεις στους φοιτητές. Οι ανάγκες των διδασκομένων μπορούν να διατυπωθούν με διάφορους τρόπους, όπως : να αναδειχθούν οι ρητά διατυπωμένες ανάγκες που θα εκφραστούν από κάθε φοιτητή και να καταγραφούν από τον καθηγητή, καθώς επίσης και να προβάλλουν οι μη ρητά διατυπωμένες ανάγκες κάθε φοιτητή τις οποίες συνάγει ο καθηγητής μέσα από το σύνολο των στοιχείων που συγκεντρώνει. Εδώ και είκοσι χρόνια, στις μελέτες που έγιναν για τη διακοπή της φοίτησης, βρέθηκε πόσο η επιτυχία των φοιτητών είναι συνδεδεμένη με παράγοντες όπως ο χρόνος υποβολής των εργασιών, η φύση της σχέσης φοιτητή - συμβούλου καθηγητή και η ποιότητα της ομαδικής συμβουλευτικής συνάντησης. Το έντυπο εκπαιδευτικό υλικό, οι γραπτές εργασίες, το διαθέσιμο υλικό στις βιβλιοθήκες αποτελούν τα βασικά χαρακτηριστικά του εκπαιδευτικού υλικού στην εκπαίδευση.

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ ΠΟΥ ΠΡΟΣΦΕΡΟΥΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΑΠΟ ΑΠΟΣΤΑΣΗ

Είναι ευρέως αποδεκτό ότι η εκπαίδευση μέσα από ένα κύκλο σπουδών όσο καλοσχεδιασμένος, πλήρως οργανωμένος και ολοκληρωμένος και αν είναι, δεν είναι αρκετή για την περαιτέρω επαγγελματική πορεία του καθενός μας. Αυτό συμβαίνει γιατί η επιστήμη και η γνώση εξελίσσεται τόσο ραγδαία στις μέρες που και τα ίδια τα προγράμματα σπουδών τα οποία αποσκοπούν στην επιστημονική κάλυψη και ολοκλήρωση του εκπαιδευόμενου αδυνατούν να παρακολουθήσουν την τρελή αυτή κούρσα.

Ξεκινώντας κανείς, με το πέρας των σπουδών του, την επαγγελματική του σταδιοδρομία αισθάνεται ήδη να "υστερεί" σε γνώση και να "απειλείται" από τους μελλοντικούς συναδέλφους του οι οποίοι διανύουν ακόμα τον ίδιο κύκλο σπουδών με αυτόν. Το πρόγραμμα σπουδών που όλοι έχουν ακολουθήσει με διαφορά χρονικής φάσης, έχει αλλάξει, μπορεί ελάχιστα ή και σε μεγάλο βαθμό, και πλέον οι μελλοντικοί συνάδελφοι του θα διαθέτουν γνώση η οποία θα συμβαδίζει με την εποχή που διανύεται.

Ταυτόχρονα, η πίεση και η ένταση της επαγγελματικής πορείας σε συνδυασμό με τα προβλήματα της καθημερινότητας μας, προβάλλουν εμπόδια στην εξοικονόμηση ελεύθερου χρόνου με σκοπό την περαιτέρω εκπαίδευση και επιμόρφωση μέσω σεμιναρίων ή μεταπτυχιακών κύκλων σπουδών. Η δυνατότητα αυτή θα παρείχε την επιπλέον γνώση που απαιτείται έτσι ώστε να είναι κανείς σε θέση να αντεπεξέλθει στον ανταγωνιστικό επαγγελματικό (Αχιλλέως, www.eap.gr).

Η ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΜΕΤΣΟΒΙΟΥ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟΥ

Με πρόταση του το ΕΜΠ, στο πλαίσιο της Ενεργείας 3.1.δ.2 “Προγράμματα Σπουδών από Απόσταση” για Προπτυχιακή Εκπαίδευση, ανέπτυξε Σύστημα Εκπαίδευσης από Απόσταση (ΣΕΑ) το οποίο και έχει άμεση συνάφεια με τα έργα ΕΠΕΑΕΚ Δικτύων (ενέργειες 3.1.γ και 3.3.γ) τα οποία υλοποιούνται στο ΕΜΠ (κάθετη δράση Αναβάθμισης Gunet και πιλοτικό δίκτυο ATM μεταξύ ΕΜΠ, ΕΚΠΑ και ΟΠΑ).

Το σύστημα αυτό αποτελεί προσπάθεια διεύρυνσης της παροχής γνώσης από το ίδρυμα προς τον κάθε ένα ενδιαφερόμενο, ανεξαρτήτου ηλικίας και απασχόλησης.

Το συγκεκριμένο πρόγραμμα που διεξάγεται στο Εργαστήριο Γεωγραφίας & Ανάλυσης του Χώρου, στα πλαίσια της ευρύτερης προσπάθειας του ΕΜΠ, αποσκοπεί στη διάδοση της επιστήμης των Γεωγραφικών Συστημάτων Πληροφοριών (Γ.Σ.Π.), σε ενδιαφερόμενους οι οποίοι αδυνατούν να παρακολουθήσουν συγκεκριμένο πρόγραμμα εκπαίδευσης σε αίθουσα (εργαζόμενοι, φοιτητές διαφόρων ειδικοτήτων κ.λ.π.).

Σκοπός του συστήματος που αναπτύσσεται στο ίδρυμα είναι ο εκσυγχρονισμός του συμβατικού προπτυχιακού προγράμματος σπουδών των Ελληνικών ΑΕΙ, και ιδιαίτερα του ΕΜΠ, με την εισαγωγή της εκπαίδευσης από απόσταση ως συμπληρωματικής μεθόδου διδασκαλίας. Το Σύστημα Εκπαίδευσης από Απόσταση (ΣΕΑ), στηρίζεται στις σύγχρονες τεχνολογίες των δικτύων υπολογιστών (computer networks) και των υπερμεσικών συστημάτων (hypermedia systems). Ο εκσυγχρονισμός επιτυγχάνεται με τη

συνέργια της συμβατικής και της από απόσταση διδασκαλίας που γίνονται παράλληλα και οι φοιτητές μπορούν να χρησιμοποιούν τη μία ή την άλλη ή και τις δυο μαζί.

Οι στόχοι του συστήματος που αναπτύσσεται στα πλαίσια της προσπάθειας αυτής είναι (Αχιλλέως, www.eap.gr):

- ✚ Η διεξαγωγή μιας ολοκληρωμένης διερεύνησης του τομέα εφαρμογών της εκπαίδευσης από απόσταση στο διεθνή χώρο, με σκοπό την προσαρμογή της υπάρχουσας εμπειρίας στα δεδομένα του Ελληνικού χώρου.
- ✚ Η σύναψη συμφωνιών με εκπαιδευτικούς, παραγωγικούς και άλλους δημόσιους ή ιδιωτικούς φορείς, για την παροχή εκπαίδευσης από απόσταση από το ΕΜΠ σε τομείς του ενδιαφέροντος τους.
- ✚ Η ανάπτυξη ενός Συστήματος Εκπαίδευσης από Απόσταση (ΣΕΑ) το οποίο θα στηρίζεται στο διαδίκτυο Internet, σε δεύτερης γενιάς υπερμεσικά συστήματα και σε εξελιγμένα συστήματα τηλε-εκπαίδευσης.
- ✚ Η ανάπτυξη εκπαιδευτικού υλικού για 11 επιλεγμένα μαθήματα από το πρόγραμμα προπτυχιακών σπουδών των συμμετεχόντων ΑΕΙ, το οποίο θα χρησιμοποιείται για την από απόσταση διδασκαλία τους μέσω του ΣΕΑ.
- ✚ Η συγκέντρωση και η κατάλληλη οργάνωση του εκπαιδευτικού υλικού, κάτω από ένα ενιαίο περιβάλλον πρόσβασης (μέσω Internet) στο ΣΕΑ, ώστε το υλικό αυτό να είναι διαθέσιμο σε κάθε ενδιαφερόμενο ανά πάσα στιγμή.
- ✚ Η χρησιμοποίηση στην πράξη του εκπαιδευτικού υλικού, που αναπτύσσεται, παράλληλα με τη συμβατική διδασκαλία των αντίστοιχων μαθημάτων κατά τη διάρκεια του ακαδημαϊκού έτους.

- ✚ Η αξιολόγηση αυτού του επιχειρούμενου εκσυγχρονισμού στο συμβατικό προπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών δια του ΣΕΑ με τη χρησιμοποίηση κατάλληλων ερωτηματολογίων και της ανάλυσης των απαντήσεων.
- ✚ Μια μελέτη που να αφορά στην επέκταση αυτής της μεθόδου διδασκαλίας σε όλα τα μαθήματα καθώς και στην εισαγωγή της σε αμιγή προγράμματα σπουδών από απόσταση.

Το Σύστημα Εκπαίδευσης από Απόσταση (ΣΕΑ) βασίζεται στο Web. Το σύστημα αυτό χρησιμοποιεί ένα κεντρικό εξυπηρετητή (server computer) για την αποθήκευση του εκπαιδευτικού υλικού. Το υλικό αυτό είναι σε υπερμεσική μορφή (hypermedia) και προσπελάζεται από τους ενδιαφερόμενους μέσω πολυμεσικών υπολογιστών (multimedia client computers) συνδεδεμένων στο Internet όπως και ο server.

Η χρησιμοποίηση του εκπαιδευτικού υλικού γίνεται με τη βοήθεια γνωστών Web Browsers όπως Netscape, Internet Explorer κ.α., χρησιμοποιώντας μια ενιαία διεπαφή (interface) για όλες τις απαιτούμενες λειτουργίες όπως χρησιμοποίηση, συγγραφή και τροποποίηση του εκπαιδευτικού υλικού, εγγραφή εκπαιδευόμενων κλπ. Ο πυρήνας του συστήματος είναι δεύτερης γενιάς Web Server κατάλληλα προσαρμοσμένος με χρήση λογισμικού υποδομής, ώστε να ικανοποιεί πλήρως τις ανάγκες του ΣΕΑ.

Το ΣΕΑ καταργεί τους περιορισμούς χρόνου και τόπου. Ο εκπαιδευόμενος μπορεί να προσπελάσει το εκπαιδευτικό υλικό που θέλει, όποτε θέλει και από το μέρος που θέλει αρκεί να έχει στη διάθεση του έναν υπολογιστή συνδεδεμένο στο Internet.

Το ΣΕΑ διευκολύνει τη αλληλεπίδραση (interaction) μεταξύ καθηγητών και εκπαιδευόμενων και μεταξύ των ίδιων των εκπαιδευόμενων. Η αλληλεπίδραση αυτή θα μπορεί να είναι σύγχρονη ή ασύγχρονη.

Το ΣΕΑ εγκαταστάθηκε στο ΕΜΠ και συνδέθηκε με κόμβους που βρίσκονται σε πέντε Εκπαιδευτικά Ιδρύματα της χώρας. Η σύνδεση γίνεται με το υπάρχον διαπανεπιστημιακό δίκτυο και έτσι δεν υπάρχουν τηλεπικοινωνιακές δαπάνες για την υλοποίηση της εκπαίδευσης από απόσταση. Επιπλέον τα συμμετέχοντα ιδρύματα διαθέτουν έναν ικανοποιητικό αριθμό υπολογιστικών μονάδων και εργαστηρίων, και έτσι η απαραίτητη υποδομή για την παρακολούθηση των μαθημάτων από τους φοιτητές δεν απαιτεί πρόσθετα έξοδα. (Τα Ιδρύματα που συμμετέχουν είναι: Το Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, το Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, το Πανεπιστήμιο Πατρών, το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων και το Πανεπιστήμιο Κρήτης) (Αχιλλέως, www.eap.gr).

Για κάθε ένα από τα προτεινόμενα μαθήματα, ο εκάστοτε υπεύθυνος επιφορτίζεται με την ανάπτυξη του υλικού που αφορά τον δικό του τομέα. Άλλα μαθήματα αφορούν τη διδασκαλία με ασύγχρονο καταμεμημένο τρόπο, ενώ άλλα στοχεύουν στη ζωντανή αλληλεπίδραση του διδάσκοντα με τους εκπαιδευόμενους. Και τα δύο είδη υποστηρίζονται από το ΣΕΑ. Επίσης το σύστημα παρέχει την ευκολία δημιουργίας ασκήσεων αξιολόγησης (Αχχιλέως, www.eap.gr).

Πλεονεκτήματα – Μειονεκτήματα

Η εκπαίδευση μέσω αλληλογραφίας ήταν σχεδόν μέχρι της μέρες μας, μια λύση στο πρόβλημα της εκπαίδευσης από απόσταση αλλά

ήταν μία διαδικασία χρονοβόρα και υπήρχε έλλειψη αμφίδρομης, σε πραγματικό χρόνο, επικοινωνίας εκπαιδευόμενου με τον εκπαιδευτή. Η ταχυδρομική οδός δεν ευνοούσε πολύ στην διαδικασία αυτή. Μεγαλύτερο πρόβλημα υπήρχε στα πρακτικά θέματα επιστήμης όπου η άμεση επαφή εκπαιδευτή - εκπαιδευόμενου ήταν πάντα απαραίτητη και καταλυτική. Η άλλες μορφές εκπαίδευσης από απόσταση που εφαρμόζονταν, όπως η εκπαίδευση μέσω κασετών, η part - time εκπαίδευση κ.λ.π. δεν έδιναν τις απαραίτητες συνθήκες για την άμεση και καθημερινή επαφή εκπαιδευτή - εκπαιδευόμενου.

Η παρουσία στις μέρες μας του παγκόσμιου διαδικτύου INTERNET και η ραγδαία επέκταση του σε όλους τους τομείς της καθημερινής μας ζωής, έχει υποδείξει τη λύση του προβλήματος της αναβάθμισης της γνώσης μας. Η ικανότητα του διαδικτύου να μεταφέρει πληροφορία σε μορφή κειμένου, εικόνας, ήχου, κινούμενης εικόνας σε πραγματικό χρόνο υπόσχεται πολλά σε όλους τους τομείς της ανθρωπότητας όπως και ο τομέας της εκπαίδευσης. Το INTERNET παρέχει σήμερα και στο άμεσο μέλλον τη δυνατότητα μιας διαδικτυακής αίθουσας διδασκαλίας όπου σε αυτή θα συνυπάρχουν άνθρωποι από όλο τον κόσμο, όλων των ηλικιών, όλων των ενδιαφερόντων και όλων των ασχολιών. Παρέχει επίσης τη δυνατότητα ο κάθε ενδιαφερόμενος να διαθέτει δική του αίθουσα διδασκαλίας στην οποία να παρακολουθεί ένα συγκεκριμένο πρόγραμμα σπουδών από όπου βρίσκεται όποια ώρα και στιγμή μπορεί και με τον ρυθμό που αυτός επιθυμεί, υπό την καθοδήγηση έμπειρων εκπαιδευτών.

ΔΙΕΘΝΗ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑ

Στον Ευρωπαϊκό χώρο, υπάρχουν αρκετά εικονικά πανεπιστήμια (e-universities) ικανά να διαδραματίσουν αυτό τον ρόλο. Σαν παράδειγμα μπορεί να αναφερθεί το Ανοικτό Πανεπιστήμιο του Ηνωμένου Βασιλείου (Open University of the United Kingdom). Αν και δεν χρησιμοποιεί αποκλειστικά και μόνο τα οφέλη της ηλεκτρονικής μάθησης, έχει καταφέρει να αναδειχθεί ως το μεγαλύτερο ίδρυμα για e - learning στην Μ. Βρετανία. Μερικά στοιχεία για το Open University είναι τα εξής :

Φοιτούν σε αυτό 160.000 μαθητές, 80.000 εργασίες παραδίδονται ηλεκτρονικά ετησίως, 178 τμήματα του πανεπιστημίου απαιτούν από τους φοιτητές τη χρήση του διαδικτύου, το 2001 παρήχθησαν 773.000 CDs και 3.000 δισκέτες και οι συνολικές επενδύσεις για το e - learning έφτασαν τα τελευταία επτά χρόνια στα 30 εκατομμύρια λίρες Αγγλίας.

Στην Επιχειρηματική Αγορά (<http://www.teleteaching.gr/e-learning-v8.doc>, 2007) βλέπουμε τις τάσεις για την Επιχειρηματική Εκπαίδευση και τις μεταβολές που έγιναν το 1998 και το 1999. Η αγορά εκπαίδευσης είναι τεράστια και σε παγκόσμιο επίπεδο. Για το 1999 και το 2000, στις ΗΠΑ αναφέρεται ότι η εκπαίδευση είναι 772 εκατομμύρια δολάρια. Έτσι, για το 1999 το 92% των μεγάλων επιχειρήσεων στις Η.Π.Α. προγραμμάτισαν πιλοτικά προγράμματα, κυρίως Web-based. Εάν λοιπόν αναλογισθούμε ότι η ανώτατη παιδεία στις Η.Π.Α. είχε προϋπολογισμό 232 εκατομμύρια δολάρια το 1996 με 15 εκατομμύρια φοιτητές, και ο αριθμός τους συνεχώς αυξάνει, δεν μπορεί παρά οι σύγχρονες τεχνολογίες εκπαίδευσης να διεισδύσουν και να αντικαταστήσουν ένα μεγάλο κομμάτι από τις κλασσικές. Ήδη τα ΑΕΙ στις Η.Π.Α. το 1999 δαπάνησαν για e-learning 305 εκατομμύρια δολάρια που έφθασαν τα 380 εκατομμύρια

δολάρια το 2000. Δεν θα πρέπει να ξεχνάμε ότι σήμερα τα e-universities έχουν εκατομμύρια μαθητές με πάνω από 200.000 αναγνωρισμένους απόφοιτους. Ένα μόνο Πανεπιστήμιο, το Open Univercity έχει 200.000 μαθητές. Το σημαντικότερο ίσως είναι ότι το 2002 υπήρχαν πάνω από 2.2 εκατομμύρια φοιτητές e-learning, μόνο στις Η.Π.Α. Σήμερα, εκτός από τις Η.Π.Α, σε 12 e-Πανεπιστήμια έχουν εγγραφεί πάνω από 3 εκατομμύρια μαθητές. Οι νέες τεχνολογίες πληροφόρησης και επικοινωνίας (Λαζακίδου, Χατζημίσης, Ευαγγέλου, 2004) επιστρατεύονται από τα εικονικά αυτά πανεπιστήμια. Συγκεκριμένα, στο Open University τα μαθήματα μπορούν να παραδοθούν μέσω του διαδικτύου για τους μαθητές που αδυνατούν να παρευρεθούν στο χώρο του πανεπιστημίου, να χρησιμοποιηθούν CDs, DVDs και τρεχούμενα πολυμέσα (streaming media). Οι εργασίες μπορούν να διορθωθούν ηλεκτρονικά και τα αποτελέσματα να γνωστοποιηθούν από την ιστοσελίδα της σχολής. Ακόμη πιλοτικά χρησιμοποιούνται και ηλεκτρονικά βιβλία (e - books) ως ύλη κάποιων μαθημάτων.

Άλλη μία μέθοδος παροχής των υπηρεσιών του e - learning είναι η ανάπτυξη συνδιασκέψεων στο διαδίκτυο με τη μορφή γραπτών μηνυμάτων αλλά και synchronous learning. Η τελευταία συνίσταται στην επικοινωνία διδάσκοντος και διδασκόμενου μέσω του διαδικτύου με ήχο και εικόνα. Συγκεκριμένα, γίνεται χρήση ενός εικονικού «πίνακα» από τον διδάσκοντα με γραφήματα και κείμενο και λαμβάνουν χώρα συνομιλίες σε πραγματικό χρόνο μεταξύ των δύο πλευρών.

Από το 2000 και ύστερα, οι σταθερές τηλεφωνικές γραμμές και οι H/Y άρχισαν να αντικαθίστανται από τις συσκευές κινητής τηλεφωνίας. Έτσι παρουσιάστηκε μία μετεξέλιξη του e - learning, το m - learning. Μία νεότερη μορφή γνώσης μέσω κινητών τηλεφώνων που καθημερινά βελτιώνεται και επεκτείνεται. Πολλές φορές είναι βοηθητική του e - learning. Η νέα αυτή μορφή μετάδοσης της γνώσης

έλαβε μεγάλες διαστάσεις στο χώρο της εκπαίδευσης καθώς απελευθερώνει τον διδασκόμενο από την κατανάλωση του χρόνου του μπροστά σε έναν ενσύρματο Η/Υ και του επιτρέπει να εκμεταλλευτεί τις υπηρεσίες της ηλεκτρονικής μάθησης όπου και όποτε θελήσει.

Οι τρόποι χρήσης του e - learning, τόσο στο Open University όσο και σε άλλα μορφωτικά ιδρύματα που διαθέτουν τέτοια προγράμματα, είναι τρεις:

- Προαιρετική χρήση των νέων τεχνολογιών. Οι διδάσκοντες μπορούν να επιλέξουν να εκμεταλλευτούν ψηφιακές πηγές και ηλεκτρονικές υπηρεσίες.
- Απαραίτητη χρήση της τεχνολογίας πληροφόρησης και επικοινωνίας.

Μερικά μαθήματα και υπηρεσίες υποστήριξης παραδίδονται ηλεκτρονικά στους μαθητές.

- Αποκλειστική χρήση ηλεκτρονικών μέσων. Όλη η διδασκαλία και οι υπηρεσίες υποστήριξης μαθητών γίνονται ηλεκτρονικά. Το ποια μέθοδος θα επιλεγεί εξαρτάται από το αν η υιοθέτηση των τεχνικών του e - learning θα βελτιώσει τη διδασκαλία και από το κατά πόσον θα επιτευχθεί ο στόχος της μάθησης.

Στον ευρωπαϊκό χώρο, η εξάπλωση της ηλεκτρονικής μάθησης δεν είναι τόσο ευρεία όσο θα έπρεπε για να συγκριθεί με εκείνη στις Ηνωμένες Πολιτείες και άλλων αναπτυγμένων χωρών. Με γνώμονα την προώθηση του e – learning η Ευρώπη έχει κάνει κάποιες προσπάθειες υποστήριξης των νέων τεχνολογιών επικοινωνίας και πληροφόρησης στον τομέα της εκπαίδευσης. Στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στη Λισσαβόνα στις 23 και 24 Μαρτίου 2000, οι αρχηγοί κρατών της Ευρώπης κατέληξαν σε μία απόφαση που σηματοδότησε την έναρξη μίας νέας εποχής για την εκπαίδευση, την οικονομία και τον ψηφιακό πολιτισμό της. Έθεσαν ως στόχο για

την Ε.Ε.: «να γίνει η πιο ανταγωνιστική και δυναμική οικονομία της γνώσης ανά την υφήλιο» μέσω της ανάπτυξης και χρήσης των νέων τεχνολογιών πληροφόρησης και επικοινωνίας, μέσω της χρήσης του e - learning στον τομέα της εκπαίδευσης και κατάρτισης(<http://www.telelearning.gr/e-learning-v8.doc>, 2007).

Στα πλαίσια της δράσης του e - learning στον ευρωπαϊκό χώρο ορίστηκαν τρεις στόχοι που χρειαζόταν η υποδομή της εκπαίδευσης:

- να αποκτήσουν όλα τα σχολεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης πρόσβαση στο διαδίκτυο και να διδαχθεί η χρήση υπολογιστών σε όλους τους μαθητές στις αίθουσες διδασκαλίας. Για τα σχολεία το ποσοστό εξοπλισμού θα υπερβεί τους 5 έως 15 χρήστες ανά υπολογιστή έως το 2005,
- να ευνοηθεί η δημιουργία διευρωπαϊκού δικτύου για την επιστημονική επικοινωνία μεταξύ των ερευνητικών ιδρυμάτων, των πανεπιστημίων, των επιστημονικών βιβλιοθηκών και προοδευτικά των σχολείων,
- να προταθούν στους αρμόδιους φορείς για την επαγγελματική κατάρτιση, στα κέντρα μαθητείας και στις επιχειρήσεις υποδομές υψηλής ποιότητας για την πρόσβαση στο διαδίκτυο. Άλλοι τόποι μάθησης (βιβλιοθήκες, πολιτιστικά κέντρα, μουσεία, κ.λπ.) επίσης να εξοπλιστούν δεόντως, εφόσον η δια βίου κατάρτιση καθίσταται σημαντική.

Επιπροσθέτως τον Μάιο του 2003 το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο θέσπισε το πρόγραμμα “ eLearning Programme” με μία τριετή προοπτική (2004-2006) και στόχο αυτή την εισαγωγή των νέων τεχνολογιών πληροφορικής στην εκπαίδευση και τα μορφωτικά συστήματα της Ευρώπης. Το πρόγραμμα ξεκίνησε τον Ιανουάριο του 2004 και ο προϋπολογισμός ξεπέρασε τα 33 εκατομμύρια ευρώ. Το “ eLearning Programme” θα επιτύχει την καταπολέμηση του ψηφιακού αναλφαριθμητισμού (δηλαδή της ανικανότητας χρήσης των τεχνολογιών

επικοινωνίας), την προώθηση δημιουργίας εικονικών πανεπιστημίων και την ηλεκτρονική «αδελφοποίηση» σχολείων. Αναλυτικότερα, για τους Ευρωπαίους πολίτες που έχουν δυσκολίες πρόσβασης στη συμβατική εκπαίδευση και εκμάθηση των νέων τεχνολογιών, θα αναπτυχθούν διδακτικές μέθοδοι για τη ψηφιακή τους μόρφωση. Όσον αφορά τα εικονικά πανεπιστήμια (e - universities) προβλέπεται η υποστήριξη συμφωνιών με τα πανεπιστήμια ώστε να προωθήσουν τα διαδικτυακά μαθήματα (on – line courses). Τέλος, το πρόγραμμα στοχεύοντας στην ηλεκτρονική «αδελφοποίηση» σχολείων, θα δώσει την ευκαιρία σε νεαρούς μαθητές να συμμετέχουν σε ένα σχέδιο συνεργασίας με άλλους μαθητές άλλων χωρών μέσω του διαδικτύου ενώ βρίσκονται στο σχολείο τους. Το έργο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου δεν περιορίστηκε αποκλειστικά στη λήψη αυτών των μέτρων για την αναδιοργάνωση της υποδομής της εκπαίδευσης με έναν προσανατολισμό προς την ηλεκτρονική μάθηση, καθώς θέσπισε ένα πολυετές πρόγραμμα, το “Erasmus Mundus”, που εφαρμόστηκε το 2004 και στοχεύει στη βελτίωση της ποιότητας της ανώτατης εκπαίδευσης και την προώθηση της πολιτιστικής επικοινωνίας μέσω της συνεργασίας με άλλες χώρες. Το “Erasmus Mundus” κατέστησε την ανώτατη εκπαίδευση στην Ε.Ε. ελκυστική για τις τρίτες χώρες, χορηγώντας υποτροφίες (~21.000 ευρώ) και εγκαθιστώντας 90 διαπανεπιστημιακά δίκτυα που παρέχουν e - courses για 250 μεταπτυχιακά διπλώματα.

Ένα απ’ τα πρώτα «εικονικά σχολεία» προ-κολεγιακού επιπέδου, το Virtual High School, ξεκίνησε τον Οκτώβριο του 1996 απ’ το Hudson (της Μασαχουσέτης) Public School System και απ’ το Concord Consortium. Περισσότεροι από 850 μαθητές, από 43 λύκεια και 13 πολιτείες, είναι εγγεγραμμένοι σ’ αυτό. Στο Virtual High School ένα ασυγχρόνιστο πρόγραμμα παρακολούθησης εφαρμόζεται όταν οι μαθητές συνδέονται στους υπολογιστές τους. Αυτό το σχολείο μπορεί να εγγράψει μέχρι 20 μαθητές σ’ οποιοδήποτε μάθημα του. Η

ασυγχρόνιστη φύση επιτρέπει σε μαθητές απ' όλο τον κόσμο να είναι στην τάξη αυτή.

Το Electronic High School στην Utah προσφέρει πρόγραμμα σπουδών με βασικά αντί για εξειδικευμένα μαθήματα. Οι καθηγητές καθορίζουν το περιεχόμενο των «τάξεων» και στη συνέχεια προσλαμβάνουν ομάδες μαθητών λυκείου ειδικευμένων σε προγράμματα πολυμέσων για να δημιουργήσουν ιστοσελίδες στο διαδίκτυο και γραφικά. Η συνεργασία παράγει υψηλά μαθήματα με αλληλεπίδραση και πολυμέσα. Οι μαθητές που είναι εγγεγραμμένοι στο Electronic High School συμπληρώνουν μαθήματα ανεξάρτητα, υποβάλλουν τις εργασίες τους και λαμβάνουν τα σχόλια των καθηγητών μέσω e - mail και on -line chat, έχοντας όσο περισσότερη επαφή με τον καθηγητή τους επιθυμούν.

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Το ΕΑΠ (Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο) είναι δημόσιο Πανεπιστήμιο (Κόκκος Ματράλης, Λιοναράκης, 1999) απολύτως ισότιμο με τα άλλα Α.Ε.Ι. της χώρας και παρέχει στους αποφοίτους του όλα τα επαγγελματικά δικαιώματα που προβλέπονται από το ισχύον νομικό πλαίσιο της χώρας. Με κεντρικό άξονα την προαγωγή της αντίληψης ότι «η μόρφωση είναι δικαίωμα όλων σε όλη τη διάρκεια της ζωής τους», το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο συμπληρώνει έξι χρόνια παρουσίας στη χώρα μας, παραδίδοντας ακαδημαϊκού επιπέδου κατάρτιση σε ευρύ φάσμα ηλικιών. Η ανταπόκριση στο συγκεκριμένο μοντέλο πανεπιστημιακής εκπαίδευσης, που οδηγεί σε ισότιμους προς τους συμβατικούς τίτλους σπουδών, επικυρώνει μέχρι στιγμής τη φιλοσοφία που αντιπροσωπεύει ο θεσμός, που εμφανίστηκε στην Ευρώπη στη δεκαετία του '70 (Μ. Βρετανία, Γερμανία, Ισπανία κ.λπ.). Ενδεικτικό

είναι το γεγονός ότι οι αιτήσεις ενδιαφέροντος για τις 5.160 προσφερόμενες θέσεις στα προγράμματα σπουδών του ΕΑΠ για την τρέχουσα χρονιά έφθασαν τις 65.979.

Το ενδιαφέρον για τα προγράμματα εξ' αποστάσεως εκπαίδευσης παρουσιάζεται ιδιαίτερα αυξημένο τα τελευταία χρόνια, υποστηρίζει ο Γιώργος Αγιομυργιανάκης, αναπληρωτής καθηγητής στο ΕΑΠ. Μόνο στο προπτυχιακό πρόγραμμα «Διοίκηση Επιχειρήσεων και Οργανισμών» είναι εγγεγραμμένα αυτή τη στιγμή 2.500 άτομα από όλη την Ελλάδα, η πλειονότητα των οποίων εργάζεται, όπως επισημαίνει ο ίδιος.

Κατά τον ιδρυτικό του νόμο, η αποστολή του ΕΑΠ είναι η εξ' αποστάσεως παροχή «προπτυχιακής και μεταπτυχιακής» εκπαίδευσης και επιμόρφωσης, με την ανάπτυξη και αξιοποίηση καταλλήλου εκπαιδευτικού υλικού και μεθόδων διδασκαλίας. Το Πανεπιστήμιο εδρεύει στην Πάτρα και θεωρείται αυτοδύναμο και πλήρως αυτοδιοικούμενο Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα. Το πτυχίο που προσφέρει στους αποφοίτους του είναι ισοδύναμο με τα αντίστοιχα των άλλων ελληνικών ΑΕΙ, αποδίδοντας στους κατόχους τα επαγγελματικά δικαιώματα που προβλέπονται από το ισχύον νομικό πλαίσιο της χώρας. Οι υποψήφιοι φοιτητές του ΕΑΠ επιλέγονται με κλήρωση (ηλεκτρονική), καθώς οι αιτήσεις ενδιαφέροντος για την παρακολούθηση τόσο των προπτυχιακών όσο και των μεταπτυχιακών του προγραμμάτων υπερβαίνει συνήθως κατά πολύ τις διαθέσιμες θέσεις. Στην περίπτωση της υπέρβασης προ της κλήρωσης πραγματοποιείται επιλογή ανάμεσα στους ενδιαφερομένους, κατά την οποία προηγούνται όσοι έχουν συμπληρώσει το 23^ο έτος της ηλικίας τους. Προβλέπεται παράλληλα η εισαγωγή στο ΕΑΠ ατόμων με ειδικές ανάγκες σε ποσοστό 3% επί των προκαθορισμένων θέσεων, ενώ καθ' υπέρβαση του αριθμού των θέσεων στα μεταπτυχιακά προγράμματα του Ιδρύματος, καθορίζεται

πρόσθετος αριθμός που προορίζεται αποκλειστικά για μέλη Εκπαιδευτικού Προσωπικού των ΤΕΙ με προσωποπαγή θέση που δεν κατέχουν μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών (Κόκκος Ματράλης, Λιοναράκης, 1999).

Για την απόκτηση του πτυχίου του ο φοιτητής του ΕΑΠ θα πρέπει να ολοκληρώσει επιτυχώς την παρακολούθηση συνολικά σε 12 θεματικές ενότητες στις οποίες οργανώνεται το περιεχόμενο σπουδών των σχολών του Ιδρύματος. Οι σπουδές στο πλαίσιο κάθε θεματικής ενότητας πραγματοποιούνται βάσει της εξ' αποστάσεως διδασκαλίας, ως εξής:

Οι φοιτητές λαμβάνουν στο σπίτι τους και μελετούν το εκπαιδευτικό υλικό (έντυπο, οπτικοακουστικό και ορισμένες φορές σε ηλεκτρονική μορφή), που είναι συμβατό με τις απαιτήσεις της μάθησης. Για κάθε θεματική ενότητα έχει υπολογιστεί ότι χρειάζεται μελέτη περίπου 10 ωρών την εβδομάδα. Κάθε θεματική ενότητα προπτυχιακού προγράμματος σπουδών αποτελείται από περίπου 800 σελίδες εξεταστέας ύλης και κάθε θεματικής ενότητας μεταπτυχιακού προγράμματος από περίπου 1.000 σελίδες. Το εκπαιδευτικό υλικό συνοδεύεται από «Οδηγό σπουδών», που περιλαμβάνει όλες τις σχετικές, απαραίτητες για τους φοιτητές πληροφορίες. Επιπροσθέτως, οι φοιτητές υποστηρίζονται συνεχώς από τους διδάσκοντες του Ιδρύματος, με τους οποίους και επικοινωνούν τακτικό, τηλεφωνικώς, με επιστολές ή με e - mail. Κατά την επικοινωνία ο καθηγητής συμβουλεύει τους φοιτητές, τους ενθαρρύνει και τους καθοδηγεί. Επίσης, οι καθηγητές ενημερώνουν προσωπικά τους φοιτητές για τους βαθμούς τους και το δικαίωμα συμμετοχής τους στις τελικές εξετάσεις, καθώς και για το βαθμό των επαναληπτικών εξετάσεων. Προβλέπεται ακόμη η διεξαγωγή ομαδικών συμβουλευτικών συναντήσεων, οι οποίες συντονίζονται από τον αρμόδιο διδάσκοντα, με τη συμμετοχή περίπου 30 φοιτητών

που συγκροτούν το Τμήμα για το οποίο έχει την ευθύνη. Οι συναντήσεις που αφορούν τα προπτυχιακά προγράμματα πραγματοποιούνται στην Αθήνα, στον Πειραιά, στη Θεσσαλονίκη, στο Ηράκλειο, στην Πάτρα, στην Ξάνθη και στη Λάρισα, ενώ οι αντίστοιχες για τα μεταπτυχιακά προγράμματα στην Αθήνα, στη Θεσσαλονίκη και στην Πάτρα.

Στο ΕΑΠ εισάγονται επτά βασικές καινοτομίες (Κόκκος Ματράλης, Λιοναράκης, 1999):

1. Η προσφορά των σπουδών, αποκλειστικά με τη μέθοδο της εξ' αποστάσεως διδασκαλίας.
2. Η εφαρμογή του αρθρωτού συστήματος και η αντικατάσταση του Τμήματος από το ευέλικτο σχήμα του «Προγράμματος Σπουδών», που μπορεί εύκολα να μεταβάλλεται, ανάλογα με τις εκάστοτε κοινωνικές και μορφωτικές ανάγκες.
3. Η πιστοποίηση των σπουδών σε 5 διαφορετικά επίπεδα, που καλύπτουν το χώρο από τη μεταδευτεροβάθμια εκπαίδευση έως το διδακτορικό δίπλωμα.
4. Η ίδρυση Εργαστηρίου Εκπαιδευτικού Υλικού και Εκπαιδευτικής Μεθοδολογίας.
5. Η ίδρυση Μονάδας Εσωτερικής Αξιολόγησης.
6. Η απλούστευση της διοικητικής δομής με την κατάργηση του πρυτανικού συμβουλίου και τη θεσμοθέτηση ολιγάριθμης αλλά αντιπροσωπευτικής Συγκλήτου.
7. Ο καθορισμός ως βασικής λειτουργικής μονάδας του ΕΑΠ της θεματικής Ενότητας (Θ.Ε.), που καλύπτει ένα συγκεκριμένο αντικείμενο σε προπτυχιακό ή μεταπτυχιακό επίπεδο. Κάθε Θ.Ε. περιλαμβάνει ύλη που αντιστοιχεί σε 3 εξαμηνιαία μαθήματα των ελληνικών Α.Ε.Ι.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΑΠΟ ΑΠΟΣΤΑΣΗ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ.

Ένας από τους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας που είχε μείνει ανέπαφος από τις τεχνολογικές εξελίξεις των τελευταίων 50 χρόνων ήταν η εκπαίδευση, με αποτέλεσμα η διαδικασία μάθησης να μην παρουσιάζει σημαντικές διαφορές με την πάροδο των χρόνων. Τα τελευταία χρόνια όμως, παρατηρείται παράλληλα με την αλματώδη ανάπτυξη του Διαδίκτυο μια πολύ μεγάλη άνθηση στο χώρο της εκπαίδευσης. Σε αυτό το σημείο σημαντική ώθηση προσέφερε η Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση (ΑεξΑΕ). Η εκπαίδευση από απόσταση έχει τη δυναμική για εκρηκτική ανάπτυξη αλλά και αποδοχή. Δεν είναι τυχαίο άλλωστε ότι στην Αμερική οι επενδύσεις στην εκπαίδευση αντιστοιχούν σε περισσότερο από το 7 % του κρατικού προϋπολογισμού, γεγονός που δίνει στην εκπαίδευση την δεύτερη θέση μετά την βιομηχανία υγείας, σύμφωνα με αναφορά του The Digest of Education Statistics 1999. Οι παράγοντες που ευνοούν την παραπάνω ανάπτυξη είναι η συνεχώς αυξανόμενη συμμετοχή ανθρώπων όλων των κοινωνικών τάξεων που θέλουν να λάβουν περαιτέρω εκπαίδευση, καθώς και η μεγάλη ποσότητα γνώσης που έχει παραχθεί τα τελευταία 30 χρόνια, ενώ καινούρια γνώση παράγεται με εκρηκτικό ρυθμό.

Η πραγματική δύναμη που δίνει ώθηση στην ανάπτυξη και υλοποίηση συστημάτων ΑεξΑΕ δεν είναι το γεγονός ότι επιτρέπουν στον καθένα, οπουδήποτε και οποτεδήποτε να πάρει πληροφορία αλλά η ικανότητά τους να παρέχουν την κατάλληλη πληροφορία στους κατάλληλους ανθρώπους την κατάλληλη στιγμή. Αυτή είναι η

πραγματική πρόκληση για την ΑεξΑΕ. Τέτοια συστήματα θα φέρουν επανάσταση στο χώρο της εκπαίδευσης, παρέχοντας προσωποποιημένες (personalized), αλληλεπιδραστικές (interactive), ανά πάσα στιγμή (just-in-time), άμεσες (current) και κεντριοποιημένες προς τον χρήστη (user-centric) υπηρεσίες. Τα συστήματα αυτά θα περικλείουν όλες τις πλευρές μιας σειράς μαθημάτων ενώ θα μπορούν να διαφοροποιούνται κατά τη διάρκειά τους ώστε να προσαρμοστούν στις απαιτήσεις των χρηστών και να γίνουν πιο αποδοτικά. Πιο αναλυτικά τα συστήματα ΑεξΑΕ θα έχουν τα ακόλουθα χαρακτηριστικά (Cole, Meyer, 1991):

- Προσωποποίηση: ολόκληρα προγράμματα εκπαίδευσης θα φτιάχνονται ειδικά για τον κάθε εκπαιδευόμενο. Αναλύοντας τις ικανότητες, τις γνώσεις και τις απαιτήσεις του κάθε χρήστη, θα κατασκευάζονται μαθήματα on the fly που θα επιτρέπουν στον χρήστη να μάθει αυτό που ακριβώς θέλει να μάθει χωρίς να χάνει χρόνο για πληροφορίες που δεν χρειάζεται ή δεν τον ενδιαφέρουν. Αυτό θα γίνει δυνατό χρησιμοποιώντας μικρές δομές πληροφορίας ή εκπαιδευτικά αντικείμενα για την δημιουργία μαθημάτων με βάση κάποια υπάρχοντα πρότυπα. Η επαναχρησιμοποίηση αυτών των αντικειμένων θα κάνει εφικτή την προσωποποίηση με μικρό κόστος σε χρόνο και χρήμα κάνοντας χρήση διαφόρων αποδεκτών βιομηχανικών στάνταρτ.

- Αλληλεπίδραση: σήμερα σαν αλληλεπίδραση θεωρούμε τη δυνατότητα που προσφέρεται στο χρήστη να επιλέγει μια άγνωστη λέξη για να δει τον ορισμό της ή να δει κάποιο σύντομο βίντεο. Το Διαδίκτυο επιτρέπει στους χρήστες να επικοινωνούν μεταξύ τους , ατομικά ή ομαδικά, να στέλνουν ερωτήσεις, να συζητούν προφορικά ή ηλεκτρονικά με τον εκπαιδευτή τους. Στο μέλλον αυτή η αλληλεπίδραση αναμένεται να προσομοιάζει τον πραγματικό κόσμο.

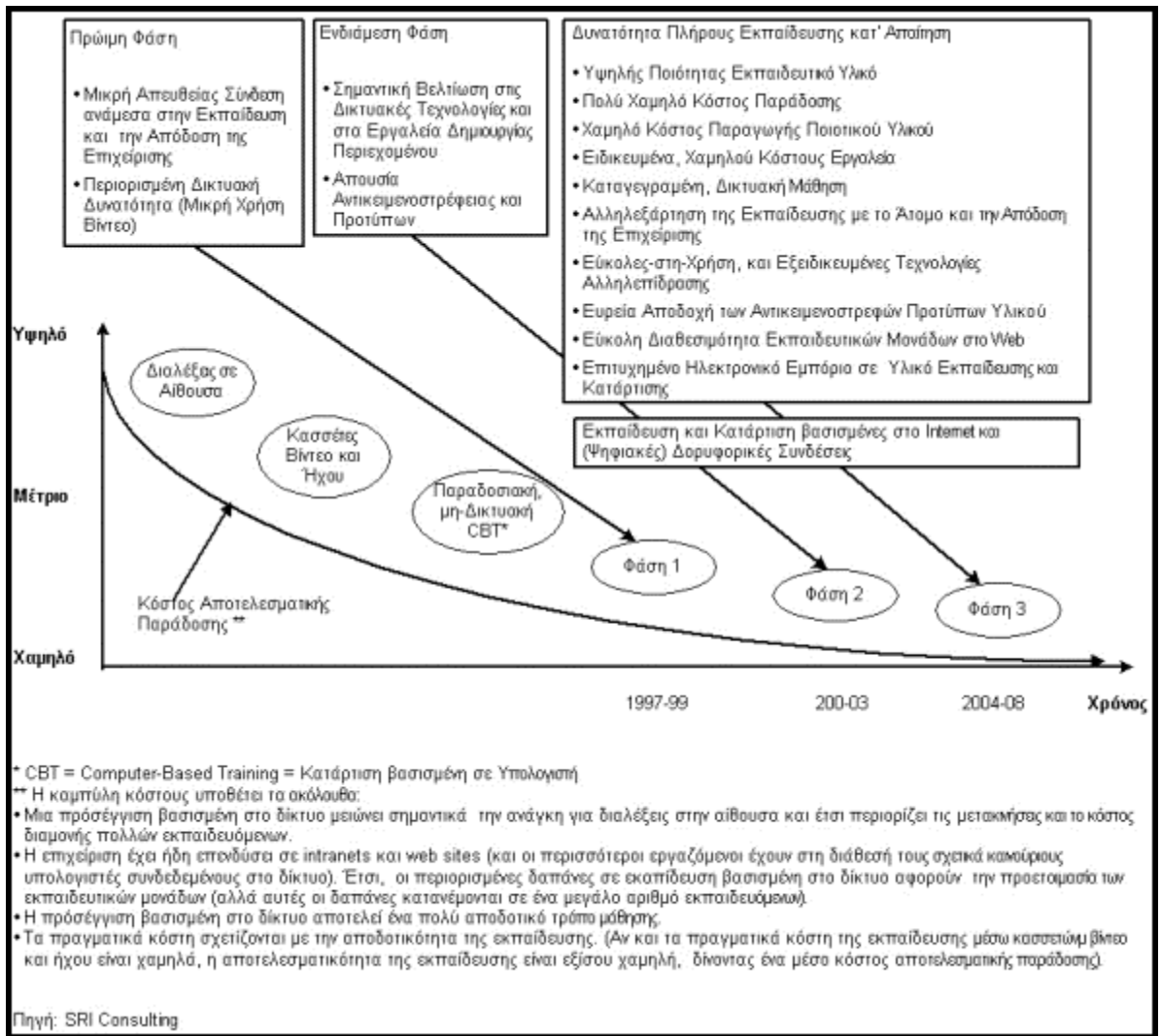
□ Γεωγραφική και Χρονική Ανεξαρτησία: Οι εκπαιδευόμενοι θα μπορούν να συμμετέχουν στην τάξη από οποιοδήποτε σημείο του κόσμου βρίσκονται. Αυτό σημαίνει ότι η εκπαίδευση δεν θα είναι πλέον περιορισμένη να γίνεται στα κτήρια του ιδρύματος, και συνεπώς δεν υφίστανται προβλήματα συνωστισμού στις τάξεις. Γεωγραφική ανεξαρτησία επίσης σημαίνει ότι αποθηκευμένη πληροφορία σε ένα web based μάθημα μπορεί να αλλάξει οποιαδήποτε στιγμή. Δεν θα υπάρχει πλέον καθυστέρηση στην διανομή του υλικού. Εφόσον υπάρχει στο Web, οι εκπαιδευόμενοι μπορούν να την ανακτήσουν. Δεν υπάρχει πλέον η ανάγκη για τον εκπαιδευτή και τους εκπαιδευόμενους να συγχρονίσουν τα προγράμματά τους ώστε να συναντώνται στο ίδιο μέρος ,τον ίδιο χρόνο. Δεν υπάρχει πλέον κανένας λόγος για τον εκπαιδευόμενο (ή για τον εκπαιδευτή) να απουσιάσει από ένα μάθημα. Η ελευθερία του να διαλέξεις τον χρόνο αυξάνει την αίσθηση του ελέγχου της μαθησιακής εμπειρίας, γεγονός που αυξάνει το κίνητρο για μάθηση.

□ Ανεξαρτησία υπολογιστικής πλατφόρμας: πολλές εφαρμογές εκπαίδευσης με υπολογιστή (Computer Managed Learning/CML, Computer Based Training/CBT), είναι ειδικά σχεδιασμένες για ένα λειτουργικό σύστημα (Windows, Macintosh). Αυτή η ειδίκευση σημαίνει ότι οι παραγωγοί τέτοιων προγραμμάτων πιθανόν να χάσουν ένα μέρος της αγοράς ή να καταβάλουν επιπλέον προσπάθεια ώστε να υποστηρίξουν πολλαπλά συστήματα. Η ανεξάρτητη πλατφόρμας λειτουργία του Διαδικτύου εξαλείφει τέτοια προβλήματα.

Καθώς η βιομηχανία ΑεξΑΕ αρχίζει να ωριμάζει, παρατηρούμε νέες υπηρεσίες που ξεπερνούν κατά πολύ τα απλά μαθήματα «επιλέγω και διαβάζω» που χαρακτήριζαν τον χώρο μέχρι σήμερα. Στο μέλλον προβλέπεται ότι ο εκπαιδευόμενος θα μπορεί να ελέγχει την προσωπική του εκπαιδευτική εμπειρία αυξάνοντας την

αποδοτικότητα και μειώνοντας το κόστος και τον χρόνο. Στο παρακάτω διάγραμμα (Εικόνα 1), απεικονίζεται η πορεία και η εξέλιξη των εκπαιδευτικών τεχνολογιών και οι αλλαγές που επέφεραν στην ΑεξΑΕ.

Για τη δημιουργία μιας σειράς μαθημάτων ΑεξΑΕ συνήθως χρησιμοποιούνται δίκτυο-βασισμένα εκπαιδευτικά περιβάλλοντα. Πρόκειται για ολοκληρωμένα πακέτα λογισμικού που προσφέρουν όλα εκείνα τα χαρακτηριστικά και τις υπηρεσίες που απαιτούνται για την υλοποίηση μιας ολοκληρωμένης λύσης ΑεξΑΕ. Τα τελευταία χρόνια έχουν εμφανιστεί πάρα πολλά εκπαιδευτικά περιβάλλοντα όπως τα παρακάτω: Lotus Learning Space, Librarian, Blackboard, webCT, TopClass, Embanet, Intralearn, Ecollege, eduprise κ.α.

Εικόνα 1: Η εξέλιξη των εκπαιδευτικών τεχνολογιών.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΑ ΣΤΟ ΕΜΠΟΡΙΟ

Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται σύγκλιση στις διαθέσιμες υπηρεσίες και τα χαρακτηριστικά των ΑεξΑΕ συστημάτων (Dunn, 1968). Σε υψηλό επίπεδο οι περισσότεροι σχεδιαστές συμφωνούν στις ακόλουθες λειτουργικές προδιαγραφές:

- Διαχείριση και πιστοποίηση χρηστών, χρήστες με διακριτούς ρόλους όπως εκπαιδευτής, εκπαιδευόμενος, συγγραφέας, κριτικός, ελεγκτής κ.λπ.
- Διαχείριση επαναχρησιμοποιούμενου περιεχομένου.
- Δυναμική διαμόρφωση των προγραμμάτων και των σειρών μαθημάτων.
- Δυνατότητα συνεργαζόμενης μάθησης υποστηριζόμενης από υπολογιστή καθώς και συνεργασία μεταξύ των χρηστών.
- Εύρεση και αλλαγή (αυτόματα ή χειροκίνητα) των προφίλ των χρηστών.

Αυτή η ομάδα από κύριες λειτουργίες προϋποθέτει ότι σε κάθε χρήστη παρέχεται ένα περιβάλλον στο οποίο μπορεί να ερμηνεύσει το ρόλο του. Κάθε ομάδα χρηστών έχει το δικό της σύνολο από υπολειτουργίες. Για παράδειγμα, εκπαιδευόμενοι και συγγραφείς μπορεί να έχουν λειτουργίες αναζήτησης και navigation. Οι διαχειριστές θα έχουν δυνατότητα διαχείρισης ομάδων χρηστών κ.ο.κ. Πιο αναλυτικά τα περισσότερα από τα εμπορικά εργαλεία και συστήματα ανάπτυξης προγραμμάτων ΑεξΑΕ έχουν τα ακόλουθα χαρακτηριστικά (Gallick, 1998):

- Χαρακτηριστικά ανάπτυξης. Τα εργαλεία αυτά έχουν ανοιχτή αρχιτεκτονική. Αυτό σημαίνει ότι επιτρέπουν την επικοινωνία με υπάρχουσες βάσεις δεδομένων, υποστηρίζουν τη γλώσσα HTML δημιουργία περιεχομένου και είναι συμβατά με όλους τους τύπους φυλλομετρητών γενιάς 4.X και πάνω. Τέλος υποστηρίζουν πλατφόρμα Windows (95, 98, NT, 2000).
- Μαθησιακά εργαλεία. Οι δυνατότητες που προσφέρονται περιλαμβάνουν (Johnson, et al., 2000):

Διαχείριση και επίβλεψη μαθήματος.

Τεστ online.

Διόρθωση online.

Διαχείριση και επίβλεψη μαθητών.

Υποστήριξη ερωτήσεων πολλαπλών απαντήσεων.

Υποστήριξη ερωτήσεων συμπλήρωσης κενού.

Υποστήριξη ερωτήσεων επιλογής εικόνων.

Υποστήριξη ερωτήσεων Σωστό-Λάθος.

Υποβολή, συμπλήρωση και παρακολούθηση αποτελεσμάτων χρονομετρημένων τεστ.

Αποθήκευση βαθμολογιών.

Δημιουργία τεστ συνδυάζοντας όλους τους τύπους ερωτήσεων.

Επιλογή ερωτήσεων με τυχαίο τρόπο.

Αναφορές στατιστικών αποτελεσμάτων.

Έλεγχος στο σχεδιασμό εμφάνισης.

Ο σχεδιαστής μπορεί να δει το μάθημα ως μαθητής.

- Εργαλεία εκπαιδευτή. Ο εκπαιδευτής έχει τα ακόλουθα προνόμια:

Ασύγχρονη επικοινωνία εκπαιδευτή – μαθητή.

Σύγχρονη επικοινωνία εκπαιδευτή – μαθητή.

Δημιουργία/εισαγωγή περιεχομένου, ανάθεση εργασιών.

Επιλογή της δομής του μαθήματος.

Δημιουργία ομάδων μαθητών.

Παρακολούθηση δεδομένων των μαθητών.

Προσθήκη/διαγραφή μαθητών.

Εσωτερική αλληλογραφία συστήματος μέσω email.

Δυνατότητα διαχείρισης email από μαθητές.

Δυνατότητα διαχείρισης email από εκπαιδευτές.

Υποστήριξη πολλών εκπαιδευτών για ένα μάθημα.

- Εργαλεία μαθητή. Οι μαθητές από την πλευρά τους έχουν τις παρακάτω δυνατότητες(Lee,et al., 1998):

Πιστοποίηση ταυτότητας με κωδικό-αλλαγή του κωδικού.

Web browsing.

Υποστήριξη πολυμέσων.

Δημιουργία/εισαγωγή περιεχομένου.

Δημιουργία προσωπικής σελίδας.

Ημερολόγιο και γλωσσάριο.

Υπηρεσία αναζήτησης πληροφοριών.

Χρήση σελιδοδείκτη-το σύστημα θυμάται την προηγούμενη θέση του χρήστη.

Προσωπικό email.

Υποβολή αρχείων διαφόρων τύπων (Word, Excel κ.λπ.).

Εργαλείο διασκέψεων (Forum) και εργαλείο Chat (με παρακολούθηση).

Δυνατότητα αυτοεξέτασης των μαθητών (self test).

Έλεγχος προόδου και πρόσβαση στους βαθμούς.

Πίνακας ανακοινώσεων (Bulletin board) και whiteboard.

- Εργαλεία διαχείρισης. Η αποδοτική και ασφαλής διαχείριση τους συστήματος υποστηρίζεται από πολλές δυνατότητες όπως:

Βαθμιδωτά επίπεδα ασφαλείας για ασφαλή πρόσβαση.

Εργαλεία απομακρυσμένης πρόσβασης.

Παρουσία εξυπηρετητή (server).

Διαχείριση αρχείων.

Ύπαρξη πρώτης σελίδας (homepage) προσβάσιμης και από μη χρήστες του συστήματος (επισκέπτες).

Υποστήριξη πολλών γλωσσών.

Online εγχειρίδιο βοήθειας για εκπαιδευτές και εκπαιδευόμενους.

Δυνατότητα δημιουργίας newsgroup.

Ύπαρξη καταλόγων-κατηγοριοποίηση.

Παρουσία σχετικών υπερσυνδέσμων (links).

Παροχή υποστήριξης στους εκπαιδευόμενους από τον διαχειριστή του συστήματος.

Παροχή τεχνικής υποστήριξης στους εκπαιδευτές από τον διαχειριστή του συστήματος.

- Απαιτήσεις υλικού/Κόστος λογισμικού. Ο μεγάλος αριθμός από εκπαιδευτικά περιβάλλοντα που προσφέρονται στο εμπόριο καλύπτει οποιαδήποτε ανάγκη ανεξάρτητα από τη ζήτηση. Η τιμολόγηση μπορεί να είναι σταθερή ανεξάρτητα από τον αριθμό των χρηστών η ανάλογη αυτού ή να εξαρτάται από το χρονικό διάστημα λειτουργίας (τιμή ανά χρόνο). Άλλα συστήματα προσφέρονται για μια περίοδο δοκιμαστικά ενώ και η προσφερόμενη τεχνική υποστήριξη διαφέρει από εταιρία σε εταιρία. Όσων αφορά τις απαιτήσεις σε υλικό και πάλι υπάρχουν προϊόντα για όλες τις πλατφόρμες όπως UNIX, Mac Os, Solaris, Linux, NT Servers κ.α (Race, 1999).

Με άλλα λόγια, η εξελικτική πορεία των συστημάτων παρουσιάζει σύγκλιση αναφορικά με τις διαθέσιμες λειτουργίες. Επομένως αυτό που έχει σημασία να δει κανείς είναι η ικανότητα προσαρμογής των εργαλείων αυτών στην εκπαιδευτική διαδικασία και ακόμη περισσότερο η αποδοτικότητά τους. Για το πρώτο απαιτείται η χρήση τους σε διαφορετικές περιπτώσεις. Κάθε μια από αυτές αποτελεί success story ή όχι για κάθε πακέτο και είναι διαθέσιμες από τις εταιρίες που παρέχουν και υποστηρίζουν τα εργαλεία αυτά.

ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΑΕΞΑΕ ΚΑΙ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΥ ΤΡΟΠΟΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

Παρόλο που η ΑεξΑε κερδίζει συνεχώς σε δημοσιότητα, δεν μπορεί να αποφύγει την κριτική. Πολλοί εκπαιδευτές δεν υποστηρίζουν την online διδασκαλία γιατί δεν πιστεύουν ότι μπορεί να επιλύσει δύσκολα εκπαιδευτικά και διδακτικά προβλήματα, ενώ άλλοι θεωρούν αρκετά σημαντικά τα πολλά εμπόδια που ελαττώνουν την αποδοτικότητα της online διδασκαλίας (Brandt, 1996). Τέτοια εμπόδια είναι η συνεχώς μεταβαλλόμενη φύση της τεχνολογίας, η πολυπλοκότητα των δικτυακών συστημάτων, η έλλειψη σταθερότητας στα online εκπαιδευτικά περιβάλλοντα και η περιορισμένη κατανόηση από εκπαιδευτές και εκπαιδευόμενους του πόσο θέλουν να γνωρίζουν ώστε να συμμετέχουν με επιτυχία. Η ΑεξΑΕ επίσης απειλεί να εμπορευματοποιήσει την εκπαίδευση, να αποξενώσει εκπαιδευτές και εκπαιδευόμενους και να μειώσει το επίπεδο ή ακόμα και να οδηγήσει σε υποτίμηση των πανεπιστημιακών πτυχίων. Σήμερα, ένας μεγάλος αριθμός από πανεπιστήμια και εκπαιδευτικά ιδρύματα προσφέρουν online σειρές μαθημάτων και εκπαιδευτικά προγράμματα. Μια καινούρια

εκπαιδευτική μονάδα, το εικονικό πανεπιστήμιο της Καλιφόρνιας (California Virtual University), εκπροσωπεί 95 πιστοποιημένα πανεπιστήμια της Καλιφόρνιας και έχει περισσότερα από 1600 online μαθήματα καλύπτοντας πάνω από 100 πτυχία και διπλώματα (Hanly, 1998). Για όλους τους παραπάνω λόγους η ανάγκη για περαιτέρω έρευνα και ανάλυση είναι επιτακτική.

Στην ενότητα αυτή θα παρουσιαστούν οι εμπειρικές μελέτες που διενεργήθηκαν από το τμήμα Human Resource Education του πανεπιστημίου του Illinois. Στόχος τους ήταν η σύγκριση μιας πτυχιακής σειράς μαθημάτων που πραγματοποιήθηκαν online με μια ισοδύναμη σειρά μαθημάτων που διδάχτηκαν συμβατικά (πρόσωπο με πρόσωπο) (Johnson, et al., 2000).

Η πρώτη μελέτη εστιάστηκε πάνω σε διάφορες παραμέτρους αποτελέσματος (outcome measures). Οι συγκρίσεις περιελάμβαναν αξιολογήσεις των σπουδαστών σχετικά με τους εκπαιδευτές και την ποιότητα των μαθημάτων, εκτιμήσεις της αλληλεπίδρασης, της δομής και της υποστήριξης των μαθημάτων. Τέλος αξιολογήθηκαν οι βαθμοί απόδοσης των σπουδαστών, καθώς και η προσωπική τους εκτίμηση όσον αφορά την ικανότητά τους να ολοκληρώσουν επιτυχώς διάφορες εργασίες. Η δεύτερη μελέτη σαν συνέχεια της πρώτης επικεντρώθηκε στη μελέτη της σχέσης που μπορεί να έχουν οι προτιμήσεις των χρηστών σε εκπαιδευτικά στυλ με την εκπαιδευτική επιτυχία τόσο στην ΑεξΑΕ όσο και στον παραδοσιακό τρόπο διδασκαλίας. Οι συγκρίσεις σ' αυτή την περίπτωση περιελάμβαναν τους περιβαλλοντικούς παράγοντες που συντηρούν το ενδιαφέρον του σπουδαστή στην αίθουσα, στρατηγικές ανάθεσης εργασιών και συνήθειες γνωστικών διαδικασιών (γνωστικοί έλεγχοι).

Και για τις δύο μελέτες θα παρουσιαστούν τα αποτελέσματά τους από τα οποία θα εξαχθούν χρήσιμα συμπεράσματα.

Η πρώτη μελέτη σχεδιάστηκε για να απαντήσει στις ακόλουθες ερευνητικές ερωτήσεις:

□ Ποιες διαφορές υπάρχουν στην ικανοποίηση της εκπαιδευτικής εμπειρίας που είχαν σπουδαστές που παρακολούθησαν μαθήματα σε online και συμβατικά εκπαιδευτικά περιβάλλοντα (Ruttenbur, et al., 2000).

□ Ποιες διαφορές υπάρχουν στην αντίληψη των σπουδαστών σχετικά με την αλληλεπίδραση σπουδαστών/εκπαιδευτών, τη δομή των μαθημάτων και την υποστήριξη των σπουδαστών ανάμεσα σε φοιτητές που παρακολούθησαν μαθήματα σε online και συμβατικά εκπαιδευτικά περιβάλλοντα;

□ Ποιες διαφορές υπάρχουν στα εκπαιδευτικά αποτελέσματα (π.χ. αντίληψη γνωστικού περιεχομένου, ποιότητα των μαθημάτων, τελική βαθμολογία) σπουδαστών που παρακολούθησαν μαθήματα σε online και συμβατικά εκπαιδευτικά περιβάλλοντα;

Η μελέτη είχε σαν θεωρητικό υπόβαθρο πολλές άλλες μελέτες που είχαν παρουσιαστεί τα προηγούμενα χρόνια στο ίδιο αντικείμενο. Η μέθοδος που ακολουθήθηκε ήταν η εξής: τα δεδομένα συλλέχτηκαν από δύο εκδόσεις μιας προπτυχιακού επιπέδου σειράς μαθημάτων για επαγγελματίες σε Human Resource Development. Η πρώτη έκδοση του προγράμματος διδάχτηκε στην πανεπιστημιούπολη ενός μεγάλου δυτικού (Midwestern) πανεπιστημίου με τον παραδοσιακό τρόπο πρόσωπο με πρόσωπο, ενώ η άλλη έκδοση του ίδιου προγράμματος δόθηκε εξ ολοκλήρου online, χωρίς άμεση επαφή των εκπαιδευτών με τους φοιτητές. Και τα δύο προγράμματα διδάχτηκαν από τον ίδιο εκπαιδευτή, από το ίδιο τμήμα και απαιτούσαν το ίδιο περιεχόμενο, δραστηριότητες και εργασίες. Ενενήντα φοιτητές διδάχτηκαν το πρώτο πρόγραμμα παραδοσιακά και ενενήντα άλλοι διδάχτηκαν την online έκδοση του προγράμματος. Οι περισσότεροι

από αυτούς ήταν φοιτητές στον τομέα Human Resource Development.

Για τις ανάγκες του προγράμματος χρησιμοποιήθηκαν τα απαραίτητα διδακτικά εργαλεία τα οποία διαφοροποιήθηκαν κατάλληλα ώστε να βοηθήσουν την αντίληψη των φοιτητών στην εκτίμησή τους σχετικά με την ποιότητα του προγράμματος, την αλληλεπίδραση, την δομή του και την προσφερόμενη υποστήριξη. Τα δεδομένα συλλέχτηκαν προς το τέλος του εξαμήνου. Οι φοιτητές του παραδοσιακού τρόπου διδασκαλίας παρέδωσαν έντυπες εκδόσεις των εργασιών τους ενώ οι φοιτητές της online διδασκαλίας παρέδωσαν τις εργασίες ηλεκτρονικά. Στη συνέχεια τα δεδομένα υπέστησαν στατιστική επεξεργασία για περισσότερη ανάλυση. Τέλος οι εργασίες αξιολογήθηκαν από τρεις διδάκτορες του πανεπιστημίου σχετικά με την ποιότητα παρουσίασής τους, την οργάνωση, τον βαθμό λεπτομερούς ανάπτυξής τους και τον συνολική τους ποιότητα. Οι αξιολογητές δεν γνώρισαν για πιο σκοπό θα χρησιμοποιούνταν οι εργασίες.

Τα αποτελέσματα που προέκυψαν είναι πολύ ενδιαφέροντα. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι παρόλο που η ικανοποίηση των σπουδαστών ως προς την εκπαιδευτική τους εμπειρία τείνει να είναι πιο θετική για τους σπουδαστές του παραδοσιακού τρόπου διδασκαλίας, τα εκπαιδευτικά αποτελέσματα δεν διέφεραν σημαντικά ανάμεσα στις δύο ομάδες. Με αυτό τον τρόπο υποστηρίζεται η άποψη ότι η ΑεξΑΕ μπορεί να είναι το ίδιο αποδοτική με τον συμβατικό τρόπο εκπαίδευσης.

Συνολικά, για τη ποιότητα προγράμματος και οι δύο ομάδες φοιτητών παρείχαν θετικές εκτιμήσεις, αν και η «πρόσωπο με πρόσωπο» ομάδα παρουσίασε πιο θετικές τάσεις από την online ομάδα σχετικά με την συνολική αποδοτικότητα των εκπαιδευτών γεγονός που απαιτεί περισσότερη έρευνα στο σημείο αυτό.

Πιθανότατα ο εκπαιδευτής να ήταν πιο αποδοτικός με τον παραδοσιακό τρόπο. Άλλη πιθανή εξήγηση είναι ότι οι αξιολογήσεις των σπουδαστών έτειναν να είναι πιο καλές όπου υπήρχε προσωπική επαφή μεταξύ εκπαιδευτή και σπουδαστών, σχέση που δεν αναπτύχθηκε ικανοποιητικά στο online πρόγραμμα.

Διάφορα χαρακτηριστικά σχετικά με την ποιότητα των εκπαιδευτικών περιβαλλόντων εξετάστηκαν στην παραπάνω μελέτη όπως η αλληλεπίδραση μεταξύ των σπουδαστών και του εκπαιδευτή, τη δομή του προγράμματος και την υποστήριξη από τον εκπαιδευτή και το τμήμα. Η «πρόσωπο με πρόσωπο» ομάδα είχε τη δυνατότητα να κάνει διάλογο με τον εκπαιδευτή σχετικά με το περιεχόμενο του μαθήματος καθώς αυτό παρουσιάζόταν. Επίσης παρακολουθούσαν πολλαπλές ασκήσεις και επιδείξεις από τον εκπαιδευτή. Για τους online σπουδαστές αυτός ο τρόπος επικοινωνίας υπήρχε με την μορφή του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, IRC συζητήσεις και τηλεφωνικές επικοινωνίες. Παρόλο που κάθε προσπάθεια έγινε ώστε να προσφερθούν κατάλληλα και ισοδύναμα παραδείγματα και στο online περιεχόμενο, υπάρχει η αίσθηση ότι για κάποιους σπουδαστές αυτό δεν είναι αρκετά εφικτό.

Γενικά, η «πρόσωπο με πρόσωπο» ομάδα παρουσίασε πιο θετικές τάσεις από την online ομάδα σε αυτά τα χαρακτηριστικά. Λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι οι «πρόσωπο με πρόσωπο» φοιτητές συναντιόντουσαν στην τάξη ένα τρίωρο κάθε εβδομάδα για ένα εξάμηνο περίπου, οι διαφορές στην αλληλεπίδραση μεταξύ τους πρέπει να θεωρούνται απόλυτα λογικές. Οι «πρόσωπο με πρόσωπο» σπουδαστές μπορούν να συνεργαστούν καλύτερα, να συζητήσουν μεταξύ τους και να δημιουργήσουν κοινωνικές σχέσεις. Αντίθετα, η online ομάδα δεν είχε τις ίδιες ευκαιρίες, αν και η τεχνολογία παρέχει ένα υποκατάστατο τύπο παρόμοιων αλληλεπιδράσεων και άρα δεν μπορούν να αποκτήσουν την κοινωνική διάσταση που

υπάρχει στον πραγματικό κόσμο. Ένας λόγος είναι ίσως ότι οι προσδοκίες των online σπουδαστών σχετικά με την εξέλιξή τους και την αλληλεπίδραση τους με τους εκπαιδευτές βασίζονται κυρίως σε εμπειρίες που αποκτήθηκαν από την «πρόσωπο με πρόσωπο» επαφή τους κατά τα σχολικά τους χρόνια. Έτσι ενώ το ποσό της αλληλεπίδρασής τους μπορεί να είναι επαρκές για να υποστηρίξει την εκπαίδευσή τους, δεν είναι όσο προσδοκούσαν. Επίσης, αυτή η επαφή σπουδαστών/εκπαιδευτών αποδεικνύεται ότι είναι πολύ σημαντική για τους ίδιους τους σπουδαστές.

Σημαντικές διαφοροποιήσεις μεταξύ των δύο ομάδων υπήρχαν στα θέματα υποστήριξης από τους εκπαιδευτές και το τμήμα. Η «πρόσωπο με πρόσωπο» ομάδα παρουσίασε πιο θετικές τάσεις από την online ομάδα. Και στις δύο περιπτώσεις οι σπουδαστές ανέφεραν τα ίδια επίπεδα εκπαιδευτικής βοήθειας. Μια πιο αναλυτική εξέταση απέδειξε ότι οι διαφοροποιήσεις προέρχονταν από τα διαφορετικά χαρακτηριστικά της ανάδρασης του εκπαιδευτή. Αυτό είναι λογικό αφού στην online διδασκαλία η ανάδραση του εκπαιδευτή δεν ήταν δυναμική αλλά περιοριζόταν μόνο σε emails, fax, κατέβασμα αρχείων και περιοδικά τηλεφωνήματα. Με άλλα λόγια οι «πρόσωπο με πρόσωπο» σπουδαστές έλαβαν δυναμική ανάδραση και οι online στατική. Το αντίθετο συνέβη με την υποστήριξη από το τμήμα όπου οι online σπουδαστές είχαν την αμέριστη υποστήριξη του τμήματος (τεχνική υποστήριξη) και γι' αυτό εμφάνισαν θετικότερες αξιολογήσεις από τους σπουδαστές του παραδοσιακού τρόπου διδασκαλίας.

Η έλλειψη διαφορών στα εκπαιδευτικά αποτελέσματα των σπουδαστών και των δύο προγραμμάτων δικαιολογεί την συνεχιζόμενη ανάπτυξη ΑεξΑΕ συστημάτων. Έτσι οι αξιολογήσεις των τριών ανεξάρτητων διδασκτόρων που διόρθωσαν τις εργασίες των φοιτητών δεν έδειξαν διαφορές ως προς την ποιότητα των εργασιών.

Επιπροσθέτως οι βαθμολογίες των προγραμμάτων και για τις δύο περιπτώσεις ήταν ισοδύναμα κατανεμημένες. Πράγματι όλοι οι φοιτητές έδειξαν ικανοποιητικό επίπεδο άνεσης στην εκπλήρωση των εργασιών τους. Ελάχιστες διαφορές που παρουσιάστηκαν οφείλονται στο γεγονός ότι οι «πρόσωπο με πρόσωπο» σπουδαστές είχαν λιγότερο χρόνο για να εκπληρώσουν τις εργασίες τους αφού τις έκαναν μέσα στην αίθουσα σε αντίθεση με τους online σπουδαστές που μπορούσαν να ασχοληθούν περισσότερο χρόνο.

Μια δεύτερη μελέτη σχεδιάστηκε για να απαντήσει στις ακόλουθες ερευνητικές ερωτήσεις:

- Υπάρχουν σημαντικές διαφορές στις προτιμήσεις σε εκπαιδευτικά στυλ ανάμεσα στους σπουδαστές που παρακολούθησαν μαθήματα σε online και συμβατικά εκπαιδευτικά περιβάλλοντα;
- Ποιες έννοιες εκπαιδευτικών στυλ επηρεάζουν σημαντικά τα εκπαιδευτικά αποτελέσματα σπουδαστών που παρακολούθησαν μαθήματα σε online και συμβατικά εκπαιδευτικά περιβάλλοντα;
- Πως οι προτιμήσεις σε εκπαιδευτικά στυλ σχετίζονται με τα εκπαιδευτικά αποτελέσματα σπουδαστών που παρακολούθησαν μαθήματα σε online και συμβατικά εκπαιδευτικά περιβάλλοντα;

Η μελέτη είχε σαν θεωρητικό υπόβαθρο το Model of Learning style components and Effects (Curry, 1991). Η μέθοδος που ακολουθήθηκε ήταν η ίδια με αυτή που χρησιμοποιήθηκε στην πρώτη μελέτη. Οι συγκρίσεις σ' αυτή την περίπτωση περιελάμβαναν τους περιβαλλοντικούς παράγοντες που συντηρούν το ενδιαφέρον του σπουδαστή στην αίθουσα, στρατηγικές ανάθεσης εργασιών και συνήθειες γνωστικών διαδικασιών (γνωστικοί έλεγχοι).

Με βάση τα αποτελέσματα της ανάλυσης προκύπτουν τα ακόλουθα συμπεράσματα: αρχικά, ακόμα και αν υπάρχουν διαφοροποιήσεις στα εκπαιδευτικά στυλ μεταξύ των «πρόσωπο με πρόσωπο» και των

online σπουδαστών, αυτές οι διαφορές δεν ήταν πολύ ορατές όταν η μορφή των παραδοτέων ήταν ελεγχόμενη. Εξετάζοντας τα αποτελέσματα από την επεξεργασία των συσχετίσεων για όλους τους σπουδαστές, το κίνητρο συμπεριφοράς ήταν η μόνη παράμετρος που βρέθηκε να επηρεάζει την απόδοση του προγράμματος. Δεύτερον, τα αποτελέσματα από την ανάλυση των συσχετίσεων για τους «πρόσωπο με πρόσωπο» σπουδαστές επίσης βοηθά να επιβεβαιωθεί ότι αυτό που ξέρουμε συνεισφέρει σε θετικά εκπαιδευτικά αποτελέσματα για τους σπουδαστές. Καθώς η συμμετοχή των σπουδαστών αυξανόταν και η απουσία μειωνόταν, η απόδοση φαινόταν να βελτιώνεται. Θετικές συμπεριφορές και αυξημένη χρήση τεχνικών διαχείρισης χρόνου επηρεάζουν επίσης την απόδοση του προγράμματος.

Έκπληξη προκαλεί η αρνητική συσχέτιση που εμφανίστηκε μεταξύ της abstract conceptualization (μάθηση από μνήμη) και του βαθμού του προγράμματος. Αυτό μπορεί να συμβαίνει γιατί απλά the instructional design class was an application , hands-on course, success is highly dependent upon participation.

Τέλος, το πιο συγκλονιστικό εύρημα της μελέτης είναι το γεγονός ότι δεν βρέθηκαν συσχετίσεις μεταξύ των εκπαιδευτικών στυλ και της συνολικής απόδοσης του προγράμματος στους online σπουδαστές. Συνεπώς, αυτό σημαίνει ότι οι εκπαιδευόμενοι μπορούν να είναι ισοδύναμα αποδοτικοί σε ένα online περιβάλλον ανεξάρτητα από το εκπαιδευτικό στυλ που θα ακολουθηθεί.

Τα αποτελέσματα των παραπάνω δύο μελετών δείχνουν ότι η ΑεξΑΕ μπορεί να είναι τόσο αποδοτική όσο και η «πρόσωπο με πρόσωπο» διδασκαλία παρά το γεγονός ότι οι εκπαιδευόμενοι δεν αισθάνονται την ίδια ικανοποίηση από την online εκπαιδευτική τους εμπειρία σε σχέση με τους «πρόσωπο με πρόσωπο» εκπαιδευόμενους και ανεξάρτητα από τις προτιμήσεις τους σε εκπαιδευτικά στυλ. Αρχικά

οι παραπάνω αναλύσεις προτείνουν ότι η ανάπτυξη και η χρήση προγραμμάτων ΑεξΑΕ πρέπει να συνεχιστεί. Φυσικά απαιτείται περισσότερη έρευνα ώστε να βελτιωθεί η συνολική επικοινωνία ανάμεσα σε εκπαιδευτές και εκπαιδευόμενους, να κατανοηθεί γιατί οι online εκπαιδευόμενοι εμφανίζουν μικρότερα επίπεδα άνεσης και να ακολουθηθούν ειδικευμένες στρατηγικές για την αύξηση της εμπιστοσύνης των εκπαιδευόμενων σε ΑεξΑΕ προγράμματα. Πρέπει ακόμα να αναφερθεί τι γεγονός ότι η ποιότητα και η πληρότητα της σχεδίασης και παράδοσης παίζουν καταλυτικό ρόλο στην δημιουργία θετικών online εκπαιδευτικών εμπειριών.

Οι ειδικοί που θα ασχοληθούν με την ανάπτυξη τέτοιων προγραμμάτων πρέπει να έχουν κατανοήσει τους περιορισμούς που θα συναντήσουν και να λάβουν σοβαρά υπόψη τις προσωπικές τους προτιμήσεις σε εκπαιδευτικά συλ. Απαιτείται μεγάλη προσπάθεια από τους προγραμματιστές μέχρι η τεχνολογία των ΑεξΑΕ συστημάτων να μπορέσει να εξομοιώσει καλύτερα την αλληλεπίδραση σε πραγματικό χρόνο ώστε να διατηρεί το ενδιαφέρον των εκπαιδευόμενων ενεργό.

ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΟΥ ΕΑΠ ΜΕ ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Συγκρίνοντας το Ε.Α.Π και το Ε.Κ.Π.Α ως προς τους θεσμούς, τις λειτουργίες και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους, διαπιστώνουμε τα ακόλουθα:

Υπάρχει διαφορετική χρονική στιγμή ιδρύσεώς τους, η οποία κατοπτρίζει τις διαφορετικές οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες που συνετέλεσαν στην ίδρυσή τους (ΦΕΚ 266/Α, ν. 2552/1997).

Η έδρα των δύο ιδρυμάτων είναι διαφορετική, γεγονός που εκφράζει την τάση ανάπτυξης των περιφερειακών πανεπιστημιακών ιδρυμάτων (περίπτωση Ε.Α.Π) έναντι της τάσης συγκεντρωτισμού (περίπτωση Ε.Κ.Π.Α), η οποία ταυτιζόταν με την προοπτική της πρωτεύουσας του νέου Ελληνικού Κράτους (Ν. 2552, αρ. 1, παράγραφος 2).

Ο αριθμός των αρχικών σχολών στα δύο Πανεπιστήμια είναι ίδιος αλλά διαφοροποιούνται ως προς το περιεχόμενό τους. Οι σχολές του Ε.Α.Π απεικονίζουν τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα της σύγχρονης ελληνικής κοινωνίας.

Απέναντι στα προβλεπόμενα από το νόμο παραρτήματα του Ε.Α.Π στο εσωτερικό ή το εξωτερικό, το Ε.Κ.Π.Α αντιτάσσει μέχρι στιγμής μόνο αβέβαιες προθέσεις δημιουργίας τους στο εσωτερικό (π.χ. Πελοπόννησος, Αιτωλοακαρνανία).

ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΔΥΟ ΦΟΡΕΩΝ

ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΝΟΜΟΥΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΠΟΣΤΟΛΗ

Το νομοθετικό πλαίσιο λειτουργίας του Ε.Α.Π (Ν. 2552 αρ. 3.) περιλαμβάνει ένα κείμενο, σχετικά πρόσφατο, έναντι του νόμου 1268/1982 και του συμπληρωματικού του 2083/1992 οι οποίοι ασχολούνται με τη δομή, λειτουργία και εκσυγχρονισμό των ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων. Ωστόσο σε ορισμένα σημεία και ο νόμος για το Ε.Α.Π ακολουθεί αναλογικά τα ισχύοντα για, τα παραδοσιακά Α.Ε.Ι.

Απέναντι στο ευρύ περιεχόμενο της αποστολής του Ε.Κ.Π.Α (Ν. 2552 αρ. 3), το Ε.Α.Π διαθέτει εξ αρχής μία επιλεκτικά εξειδικευμένη αποστολή στην εξ αποστάσεως παροχή προπτυχιακής και

μεταπτυχιακής ειδίκευσης και επιμόρφωσης και στην προαγωγή της επιστημονικής έρευνας στο πεδίο της μετάδοσης της γνώσης από απόσταση.

Κοινά σημεία στις επιδιώξεις των δύο ιδρυμάτων είναι η έρευνα, η διδασκαλία και η μετάδοση της γνώσης (Ν. 2552 άρ. 3 παράγραφος 3α, ν. 2083 αρ. 3. παράγραφος 2στ). Διαφοροποιούνται όμως ως προς το περιεχόμενό τους και τη μέθοδο υλοποίησής τους. Κοινή επίσης είναι η αντιμετώπιση της ανάγκης για επιμόρφωση. Στην αποστολή του Ε.Κ.Π.Α εμπεριέχονται ηθικοί και κοινωνικοί στόχοι, ενώ σαφώς διευρυμένοι είναι οι μορφωτικοί, αναπτυξιακοί και εθνικοί σκοποί του ΕΑΠ.

Κοινό σημείο ακόμη είναι το νομικό καθεστώς της διοικητικής αυτοτέλειας και εποπτείας τους, ο τρόπος της οικονομικής διαχείρισής τους, η μορφή της κρατικής επιχορήγησής τους, καθώς και η αξιοποίηση εσόδων από την περιουσία τους.

Ωστόσο το Ε.Α.Π διαθέτει και επιπλέον πόρους προερχόμενους από ποικίλα προγράμματα και διάφορες δραστηριότητες. Νεωτερικό στοιχείο ως προς τους πόρους του Ε.Α.Π είναι η συμμετοχή των φοιτητών στις δαπάνες των σπουδών τους, ενώ στο Ε.Κ.Π.Α οι προπτυχιακοί φοιτητές υποχρεώνονται σε δαπάνες υπό ορισμένες προϋποθέσεις. Τέλος, για το Ε.Α.Π. συστήνεται Επιτροπή Διαχείρισης Ειδικού Λογαριασμού, η οποία δεν απαντάται στο Ε.Κ.Π.Α.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΔΙΑΘΡΩΣΗ ΚΑΙ ΤΑ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΑ ΟΡΓΑΝΑ

Συγκριτικά με την τριμελή διάρθρωση των οργάνων του Ε.Κ.Π.Α., το Ε.Α.Π περιλαμβάνει πέντε όργανα. Και στα δύο ιδρύματα οι αρμοδιότητες της Συγκλήτου συμπίπτουν. Ωστόσο η Σύγκλητος στο

Ε.Α.Π ασκεί και τις αρμοδιότητες του Πρυτανικού Συμβουλίου. “Οικονομικότερη” εμφανίζεται η σύνθεση της Συγκλήτου ως προς τον αριθμό των μελών της στο Ε.Α.Π έναντι του Ε.Κ.Π.Α. Κοινά σημεία συναντούμε και ως προς το περιεχόμενο των αρμοδιοτήτων του Πρύτανη, στη διαδικασία εκλογής Πρύτανη και Αντιπρύτανη. Στο Ε.Α.Π παρατηρείται οικονομικότερη οργάνωση ως προς τον αριθμό των Αντιπρυτάνεων. Επίσης διαπιστώνουμε διαφοροποίηση ως προς τις αρμοδιότητές τους στα δύο ιδρύματα. Στο Ε.Α.Π το ρόλο του αντιπρύτανη ακαδημαϊκών υποθέσεων και προσωπικού επιτελεί εν μέρει ο Προϊστάμενος του Τμήματος Ακαδημαϊκών οργάνων. Για τους Κοσμήτορες, παρατηρούμε την αναλογική εφαρμογή διατάξεων από τα ΑΕΙ ως προς την εκλογή και τις αρμοδιότητές τους. Επίσης στο Ε.Α.Π εμφανίζουν και το χαρακτηριστικό της “οικονομικής σύμπτυξης” τους.

Ο εσωτερικός κανονισμός του Ε.Α.Π καταρτίζεται αναλογικά σε σχέση με τα παραδοσιακά Α.Ε.Ι. Διαφοροποίηση εντοπίζεται στο ειδικότερο θέμα της εφαρμογής της εξ αποστάσεως διδασκαλίας, η οποία άπτεται του κανονισμού του Ε.Α.Π.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ –ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ

Η διμερής υπόσταση του διδακτικού προσωπικού του Ε.Α.Π αντιτίθεται στην πολυμορφικότερη του Ε.Κ.Π.Α. Κοινά σημεία εντοπίζονται ως προς τις αποδοχές των μελών πλήρους απασχόλησης, τις προϋποθέσεις για την εκλογή τους στην αντίστοιχη βαθμίδα, τον προγραμματισμό θέσεων μελών ΔΕΠ και την αποστολή τους. Στο ΕΑΠ επιπλέον τα μέλη ΔΕΠ αποβλέπουν στην ανάπτυξη των απαραίτητων υλικών για την εξ αποστάσεως διδασκαλία. Σημαντική καινοτομία του Ε.Α.Π. είναι η δημιουργία ομάδων Διδακτικού Προσωπικού ανά θεματική Ενότητα.

ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΙΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

Η διοικητική δομή του ΕΑΠ είναι στις γενικές της γραμμές απλή έναντι της αντίστοιχης του Ε.Κ.Π.Α. Σημαντική καινοτομία του Ε.Α.Π είναι η διαμόρφωση ενός νέου δομικού συστήματος το οποίο περιλαμβάνει το Εργαστήριο Εκπαιδευτικού Υλικού και Εκπαιδευτικής Μεθοδολογίας καθώς και η Μονάδα Εσωτερικής Αξιολόγησης τα οποία συνδέονται με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Κοινό σημείο παραμένει η επιδίωξη συνεχούς βελτίωσης της ποιότητας της παρεχόμενης εκπαίδευσης ενώ διαφοροποιούνται ως προς το αντικείμενο της αξιολόγησης.

ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΙΣ ΣΠΟΥΔΕΣ

Σημαντική είναι η καινοτομία του Ε.Α.Π στο επίπεδο των προπτυχιακών και μεταπτυχιακών σπουδών συγκριτικά με το Ε.Κ.Π.Α διότι: α. η εγγραφή των φοιτητών σε Προγράμματα Σπουδών πραγματοποιείται χωρίς εξετάσεις, β. Εφαρμόζεται το αρθρωτό σύστημα, το Τμήμα αντικαθιστάται από το ευέλικτο σχήμα του “Προγράμματος Σπουδών”, το οποίο μπορεί να μεταβάλλεται ανάλογα με τις κοινωνικές και μορφωτικές ανάγκες γ. η Θ.Ε. είναι η βασική διδακτική οντότητα του αρθρωτού συστήματος παρέχοντας στους φοιτητές τη δυνατότητα να δημιουργούν οι ίδιοι με ευελιξία το πρόγραμμα που επιθυμούν να σπουδάσουν.

Και στα δύο ιδρύματα υιοθετούνται κατά το νόμο κοινωνικά κριτήρια και κριτήρια επίδοσης για τη χορήγηση υποτροφιών ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις στο Ε.Α.Π προβλέπεται η μερική ή ολική

απαλλαγή από τις δαπάνες των σπουδών. Το όριο επιλογής Θ.Ε., κατά τη διάρκεια ενός ακαδημαϊκού έτους, είναι προσδιορισμένο για τους φοιτητές του Ε.Α.Π. Ωστόσο και στο Ε.Κ.Π.Α τίθενται δεσμεύσεις ως προς το ελάχιστο χρονικό όριο των προπτυχιακών σπουδών. Ως προς τη μέθοδο διδασκαλίας, στο Ε.Α.Π ακολουθείται η εκπαίδευση από απόσταση, ενώ στο Ε.Κ.Π.Α, η υποχρεωτική φοίτηση και η διδασκαλία “πρόσωπο με πρόσωπο”.

Διαφοροποίηση παρατηρούμε ως προς τον τρόπο και τη μορφή των τελικών εξετάσεων καθώς στο Ε.Α.Π προσδιορίζονται με συνδυασμό Συντονιστή και μελών αντίστοιχης Ο.Δ.Π ενώ στο Ε.Κ.Π.Α ο διδάσκων οργανώνει κατά την κρίση του γραπτές ή και προφορικές εξετάσεις ή στηρίζεται επίσης σε θέματα ή εργαστηριακές ασκήσεις. Επίσης το Ε.Α.Π είναι περισσότερο ευέλικτο και “οικονομικό” ως προς τις προϋποθέσεις επιτυχούς παρακολούθησης και εξέτασης που οδηγούν στην απόκτηση πτυχίου από τους προπτυχιακούς φοιτητές. Απλουστευμένη είναι και η διαδικασία για την απόκτηση μεταπτυχιακού τίτλου ειδίκευσης στο Ε.Α.Π. Όμοια είναι η διαδικασία απόκτησης διδακτορικού διπλώματος. Όμως σημαντική είναι η καινοτομία του Ε.Α.Π ως προς την παροχή πιστοποιητικών προπτυχιακής αλλά και μεταπτυχιακής επιμόρφωσης συγκεκριμένης χρονικής διάρκειας καθώς και πιστοποιητικά παρακολούθησης Θ.Ε. Αλλά και η οργάνωση νέων προγραμμάτων σπουδών σε πτυχιακό επίπεδο, που είναι πιο κοντά στην αγορά εργασίας και η ίδρυση μεταπτυχιακών σπουδών, όπου παρατηρείται κενό σε πολλές ειδικότητες, συνιστά καινοτομία του Ε.Α.Π. Επίσης, κοινό σημείο εντοπίζεται στην περίπτωση των μετεγγραφών και των κατατακτήριων εξετάσεων.

ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑ ΤΩΝ ΕΞ΄ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ

ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΕΞ΄ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ.

Είναι ένας οικονομικά προσιτός τρόπος εκπαίδευσης (Λαζακίδου, Χατζημίσης, Ευαγγέλου, 2004). Αναφορικά με την πανεπιστημιακή μόρφωση μηδενίζει τα έξοδα μετακίνησης και τα έξοδα διαμονής. Ο διδασκόμενος βρίσκεται σπίτι του και από εκεί λαμβάνει όλα τα απαραίτητα για την εκπαίδευση του. Ακόμα:

Ένας σπουδαστής μπορεί να απολαμβάνει τις επιπρόσθετες γνώσεις που επιθυμεί μέσα από το διαδίκτυο στη σχολή ή στο σπίτι του. Ένας εργαζόμενος μπορεί να αποκτήσει εξειδικευμένες γνώσεις που απαιτεί ή να ενημερώνεται για τις εξελίξεις μέσα από το χώρο εργασίας.

Δίνει τη δυνατότητα σε ανθρώπους με κινητικά ή άλλα προβλήματα στη μόρφωση. Έτσι κάθε άνθρωπος μπορεί να έχει δυνατότητα στη γνώση όπου και αν βρίσκεται με ίσους όρους και αυτό είναι καθοριστικό στην προώθηση της εκπαίδευσης αυτών των πολιτών μέσα από το διαδίκτυο.

Το ευρύ φάσμα των εκπαιδευτικών θεμάτων καθώς και το αρκετά ικανοποιητικό επίπεδο που σήμερα προσφέρεται σε συνδυασμό με την ευκολία της πρόσβασης, δίνουν μία άλλη δυναμική στην εκπαίδευση από απόσταση.

Οι υπολογιστές διευκολύνουν τους μαθητές που παίρνουν τα μαθήματα, να λειτουργούν με το δικό τους ρυθμό. Εάν χρειαστεί να ακούσουν μία διάλεξη για δεύτερη φορά ή να σκεφτούν για λίγο μία ερώτηση, μπορούν να το κάνουν χωρίς φόβο ότι θα καθυστερήσουν την υπόλοιπη τάξη.

Μέσω των «εικονικών μαθημάτων», οι σπουδαστές μπορούν ν' αποκτήσουν ένα πτυχίο γρηγορότερα, ή να επαναλάβουν μαθήματα

στα οποία έχουν αποτύχει, χωρίς να αισθάνονται ντροπή επειδή θα βρίσκονται σε μια τάξη με ηλικιακά μικρότερους σπουδαστές.

Οι σπουδαστές έχουν πρόσβαση σε μια απίστευτη ποικιλία μαθημάτων και πολυμέσων. Διάφορες τεχνολογίες που συμπεριλαμβάνουν ολοκληρωμένα γραφικά, print και audio δυνατότητες βοηθούν στη μάθηση.

Επιτρέπει σε μαθητές που βρίσκονται σε μικρές, αγροτικές ή φτωχές περιοχές να εμπλουτίσουν τις γνώσεις τους.

Ικανοποιεί τις ανάγκες ανθρώπων που φοβούνται τα σχολεία, που βρίσκονται σε νοσοκομεία ή αναρρώνουν στο σπίτι, φοιτητές που έχουν εγκαταλείψει οικειοθελώς τις σπουδές τους και θέλουν να επιστρέψουν, μαθητές που έχουν αποβληθεί, χωρισμένους γονείς που δε μπορούν να εγκαταλείψουν το σπίτι και σπουδαστές σε άλλες πολιτείες ή ακόμα και σε άλλες χώρες που ψάχνουν για μη-εθνικές εκπαιδευτικές λύσεις.

Ευελιξία γύρω απ' την ώρα των μαθημάτων, επιτρέπει σε χαμηλού εισοδήματος μαθητές με πλήρες ωράριο εργασίας, να παρακολουθήσουν μαθήματα, που υπό άλλες συνθήκες δε θα μπορούσαν.

Σε μία εποχή που πολλά απ' τα σχολεία παρουσιάζουν προβλήματα οικοδομικά ή σχετικά με το μεγάλο αριθμό των μαθητών, η εκπαίδευση εξ' αποστάσεως αποκτά και οικονομική έννοια, καθώς τα «εικονικά σχολεία» δε χρειάζεται να εκμοντερνίσουν ή να κτίσουν νέα κτίρια ώστε να παρέχουν ποιοτική μάθηση.

Οι ικανότητες των μαθητών στα αγγλικά και τους υπολογιστές βελτιώνονται, πράγμα που θα τους βοηθήσει στην επαγγελματική τους σταδιοδρομία και γενικότερα σε μελλοντικές τους δραστηριότητες.

ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΕΞ' ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ.

Ένα από τα σημαντικότερα μειονεκτήματα ((Λαζακίδου, Χατζημίσης, Ευαγγέλου, 2004) είναι ο απρόσωπος και τυποποιημένος τρόπος μετάδοσης της γνώσης. Μέσα από αυτήν τη νέα μορφή εκπαίδευσης χάνεται η προσωπική επαφή και η επικοινωνία. Δεν πρέπει να ξεχνάμε πως η εκπαίδευση είναι κάτι παραπάνω από απλή μετάδοση γνώσεων. Ο διδασκόμενος εκτός από τη γνώση, μαθαίνει και τρόπους επικοινωνίας μέσα από την εκπαίδευση, κοινωνικοποιείται, κρίνει και κρίνεται για τη συμπεριφορά του. Ακόμα ο μαθητής δεν έχει τη δυνατότητα της άμεσης επαφής και της επικοινωνίας με τον διδάσκοντα και είναι φυσικό επακόλουθο να απουσιάζει η ανάδειξη του διδάσκοντα σε πρότυπο για τον διδασκόμενο.

Η πρόσφατη εμφάνιση αυτού του είδους εκπαίδευσης προκαλεί αβεβαιότητα ως προς την ποιότητα του. Πολλοί εργοδότες δεν εμπιστεύονται αυτή τη μέθοδο επειδή δεν μπορούν να αντιληφθούν τον νέο τρόπο μόρφωσης με αποτέλεσμα συχνά να τον υποβαθμίζουν και πολλές φορές τα πανεπιστημιακά πτυχία μέσα από αυτό θεωρούνται υποδεέστερα.

Η τεχνολογία εξελίσσεται τόσο ραγδαία που είναι δύσκολο για τα σχολεία να αποφασίσουν σε ποια τεχνολογία να επενδύσουν και ποιο τμήμα του υπολογιστή να αναβαθμισθεί όταν νέος εξοπλισμός «βγει» στην αγορά.

Μια ξαφνική βλάβη σε κάποιο ηλεκτρονικό σύστημα είναι δύσκολο ν' αντιμετωπιστεί άμεσα τόσο απ' τους μαθητές όσο και απ' τους καθηγητές.

Υπάρχουν ακόμα πολλοί άνθρωποι που είναι «αναλφάβητοι» όσον αφορά τους υπολογιστές και ενώ χρησιμοποιούνται ευρέως απ' την δεκαετία του '80, υπάρχουν πολλοί που δεν έχουν υπολογιστές.

Οι μαθητές πρέπει εκ των προτέρων να έχουν κάποιες βασικές γνώσεις στους υπολογιστές ώστε να μπορέσουν να συμμετέχουν στα εξ' αποστάσεως μαθήματα.

Και τέλος, παρουσιάζει μειονέκτημα σε σύγκριση με την κλασσική μόρφωση στη μεταδοτικότητα των γνώσεων. Πολλοί υποστηρίζουν πως είναι πολύ δυσκολότερη η απορρόφηση της ψηφιακής εκπαίδευσης αφού διαφέρει ελάχιστα από την απλή ανάγνωση ενός βιβλίου χωρίς αυτό να διδαχθεί. Δεν υπάρχει η εύκολη δυνατότητα για επεξήγηση και πολλές φορές αυτό κάνει τη γνώση σχεδόν αδύνατη.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η εξ' αποστάσεως εκπαίδευση αποτελεί πλέον μέρος της εκπαίδευσης των ευρωπαίων και καθημερινά αναπτύσσεται και γίνεται πιο λειτουργική και φιλική προς τους χρήστες – διδασκόμενους. Οι εφαρμογές της τείνουν να εξαπλωθούν σε όλους τους τομείς της επιμόρφωσης και ικανοποιούν όλες τις ανάγκες. Σταδιακά αναγνωρίζονται από ολοένα και περισσότερους ανθρώπους, γεγονός που οφείλεται στην εξοικείωση των Ευρωπαίων με τις νέες τεχνολογίες επικοινωνίας και πληροφορίας. Επιπροσθέτως η εξοικείωση και η ευρεία χρήση του υποστηρίζεται από τα προγράμματα και από τις χρηματοδοτήσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως επίσης και από τους νόμους της αγοράς που απαιτούν γνώση υπολογιστών ως βασική μόρφωση, καθώς η εκπαίδευση μέσα από το διαδίκτυο είναι φθηνή, άμεση και ποιοτική. Τα μειονεκτήματα είναι πολλά, αλλά αυτά καθημερινά ξεπερνιούνται και τείνουν να εξαλειφθούν. Έτσι τα πολυάριθμα πλεονεκτήματα της νέας μορφής εκπαίδευσης δίνουν μία δυναμική που καθιστά την εξ' αποστάσεως εκπαίδευση σχεδόν ισάξια με τη συμβατική μορφή εκπαίδευσης.

Η εφαρμογή της εκπαίδευσης αυτής είναι καθημερινά πιο εύκολη και πιο λειτουργική. Η προτίμηση στα ψηφιακά προϊόντα καθώς και το ευρύ φάσμα των πληροφοριών μέσα από το διαδίκτυο σε συνδυασμό με την ψηφιακή κουλτούρα της εποχής μας τοποθετούν σε πολύ υψηλή θέση την εκπαίδευση από απόσταση.

Η νέα μορφή εκπαίδευσης είναι δεδομένη και ισχυρή και όλα τα βήματα που καθημερινά γίνονται την επιβεβαιώνουν και την εδραιώνουν. Η οικονομικά προσιτή και ποιοτική εκπαίδευση για όλους αποτελεί μια ακόμα κατάκτηση του πολιτισμού μας και της

σύγχρονης αντίληψης της Ευρώπης. Σκοπός της εκπαίδευσης από απόσταση είναι να λύσει προβλήματα και να προσφέρει καινούριες δυνατότητες που με την κλασική εκπαίδευση δεν υπάρχουν, πρέπει να χρησιμοποιείται εκεί που είναι απαραίτητη και για να δώσει καινούριες προοπτικές.

Οι διεθνείς τάσεις και εξελίξεις δείχνουν ότι η τεχνολογία έχει εισβάλλει παντού και η εξοικείωση με αυτή είναι απαραίτητη για όλους και ειδικά για τους αυριανούς πολίτες και εργαζόμενους.

Για να είναι όμως θετικές οι εμπειρίες της εξ'αποστάσεως εκπαίδευσης στους σπουδαστές είναι απαραίτητη η σωστή κατάρτιση των εκπαιδευτών τόσο με τις χρησιμοποιούμενες τεχνολογίες όσο και με τη νέα φιλοσοφία που εισάγει στο χώρο της εκπαίδευσης η τηλεεκπαίδευση. Η γνώση είναι πλέον ανοιχτή και προσβάσιμη από όλους, οι πρωτοπόροι σε αυτές τις εξελίξεις θα είναι και αυτοί που θα έχουν τον πρώτο λόγο στα εκπαιδευτικά δρώμενα στο μέλλον. Ο εκπαιδευτής θα πρέπει να δει την τεχνολογία σαν εργαλείο που τον βοηθά να κάνει πιο εύκολα και καλύτερα τη δουλειά του και όχι σαν εχθρό που έρχεται να τον επιφορτίσει με επιπλέον ευθύνες.

Η πολιτεία θα πρέπει επίσης να μεριμνήσει και να λύσει τα θεσμικά κενά που υπάρχουν αυτή τη στιγμή και που μπορούν να αποτελέσουν τροχοπέδη στην ανάπτυξη νέων εφαρμογών τηλεεκπαίδευσης καθώς επίσης να βρεθεί λύση για την οικονομική επιβάρυνση που θα υπάρξει για την συντήρηση και υποστήριξη των υποδομών που δημιουργούνται.

Γίνεται λοιπόν προφανές ότι ο ρόλος της πολιτείας στα θέματα της εξ'αποστάσεως εκπαίδευσης είναι πολύ σημαντικός. Η ευθύνη που έχει απέναντι στον πολίτη για την καλύτερη εκπαίδευσή του και την καλυτέρευση της ποιότητας ζωής του καθιστά αναγκαία την ανάπτυξη της εκπαίδευσης από απόσταση στην Ελλάδα η οποία

πρέπει να γίνει με υπεύθυνα και σταθερά βήματα αλλά και γρήγορα αφού οι εξελίξεις στο διεθνή και ευρωπαϊκό χώρο είναι ραγδαίες.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Barton, 1989). Disability and Labour Market: A socio-political perspective. Integration at Work. Rotterdam: Pedagogisch Instituut.
2. Brandt D. S., *“Teaching the Net: Innovative Techniques in Internet Training”*, Paper presented at the 11th Annual Computers in Business Conference, Washington DC. (ERIC Document Reproduction Service No. ED 412 975), 1996.
3. Bunch, 1994). An Interpretation of Full Inclusion. American Annals of the Deaf, 139 (2), 150-152.
4. Canevaro, 1984). Lessons from the periphery. Prospects, XIV, 3, 327, Paris: Unesco.
5. Cole, Meyer, 1991). Social Integration and Severe Disabilities: A Longitudinal Analysis of Child Outcomes, The Journal of Special Education, 25 (3), 340- 352.
6. Conlon T., *“The Internet is not a Panacea”*, Scottish Educational Review, 29, 30-38, 1997.
7. Curry L., *“Pattern of Learning Style Across Selected Medical Specialties”*, Educational Psychology, 11, 247-277, 1991.
8. European Commission (2001). Implementing a new open method of coordination. *Bulletin EU3-2000, Conclusions of the Presidency (17/23)*.
9. Gallick S., *“Technology in Higher Education: Opportunities and Threats”*, University of California at Los Angeles, Los Angeles, CA. (ERIC Document Reproduction Service No. ED 415 929), 1998.
10. Hanly B., *“Stay Home and Go Back to School”*. Wired News, Wired Digital Inc., available at

<http://www.wired.com/news/news/culture/story/15060.html>,
September 20, 1998.

11. <http://www.teleteaching.gr/e-learning-v8.doc> ,2007
12. Johnson S., Aragon S., Shaik N., Palma-Rivas N., “*Comparative Analysis of Online vs. Face-to-Face Instruction*”, Journal of Interactive Learning Research, available at <http://www.outreach.uiuc.edu/hre/public/comparison.pdf>, 2000.
13. Johnson S., Aragon S., Shaik N., Palma-Rivas N., “The Influence of Learning Style Preferences on Student Success in Online vs. Face-to-Face Environments”, WebNet 2000: World Conference on the WWW and Internet, Association for the Advancement of Computing in Education, San Antonio, Texas, November 1, 2000.
14. Keegan, D. (2000). Οι Βασικές Αρχές της Ανοιχτής και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης. (Α. Μελίστα, Μετάφρ.). Αθήνα: Μεταίχμιο.
15. P. Race, Το εγχειρίδιο της Ανοιχτής Εκπαίδευσης, μ.τ.φ. Ε. Ζέης, Αθήνα 1999, σσ. 28-30.
16. Rogers, A. (2000). *Η Εκπαίδευση Ενηλίκων*. (Μ. Τόμπρου, Μ. Παπαδοπούλου Μετάφρ.). Αθήνα:Μεταίχμιο.
17. Ruttenbur B., Spickler G., Lurie S., “*eLearning, The Engine of the Knowledge Economy*”, page 78, Morgan Keegan & Co, Inc. Members New York Stock Exchange, available at <http://www.morgankeegan.com>, July 6, 2000.
18. The Digest of Education Statistics 1999
19. Universal Features in the Growth Dynamics of Complex Organizations,” by Y. Lee, L. A. N. Amaral, D. Canning, M. Meyer, and H. E. Stanley, Physical Review Letters 81 (1998), pp. 3275-3278.

20. Ανδρεαδάκης, Ν., Βάμβουκας, Μ. (2005). Οδηγός για την εκπόνηση και τη σύνταξη γραπτής ερευνητικής εργασίας: σεμιναριακής, πτυχιακής, διπλωματικής. Αθήνα: Ατραπός.
21. Αχιλλέως Γ., Σύστημα Εκπαίδευσης από Απόσταση στο Ε.Μ.Π. ανακτημένο από: www.eap.gr
22. Βεργίδης, Δ., Λιοναράκης, Α., Λυκουργιώτης, Β., Μακράκης, Β., Ματραλής, Χ. (1999). *Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση- Θεσμοί και λειτουργίες* Τόμος Α, Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.
23. Θεοφιλίδης, Χ. (1995). *Η συγγραφή επιστημονικής εργασίας: από τη θεωρία στην*
24. Καρούλης, Α. (2000). Προβλήματα σχεδιασμού και ανάπτυξης διαλογικών interfaces για την υποστήριξη multimedia πληροφορικών συστημάτων. Διδακτορική διατριβή, Θεσσαλονίκη: Α.Π.Θ.
25. Κόκκος, Α., Λιοναράκης, Α., Ματραλής, Χ., Παναγιωτακόπουλος, Χ., (1999) *Ανοικτή και εξ' αποστάσεως εκπαίδευση, Το Εκπαιδευτικό Υλικό και οι νέες τεχνολογίες* : Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Τόμος Γ. Σελ : 39, 53 – 57
26. Λαζακίδου, Α., Χατζημίτσης, Δ., Ευαγγέλου, Ι., (2004) *Εικονικός Κόσμος & Νέες Τεχνολογίες* : Εκδόσεις Κλειδάριθμος. Σελ :93-94, 105 –113,139 – 142, 144 – 146.
27. Λιοναράκης, Α. (1999). Εξ αποστάσεως και συμβατική εκπαίδευση: συγκλίνουσες ή αποκλίνουσες δυνάμεις. Στο *Distance learning at the dawn of third millennium*. Poitiers: CNED
28. Λιοναράκης, Α. (2005). *Ανοικτή και εξ' αποστάσεως εκπαίδευση και διαδικασίες μάθησης. Στο Ανοικτή και εξ' αποστάσεως εκπαίδευση- Παιδαγωγικές και τεχνολογικές εφαρμογές*. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.

Μαυρογιώργος, Γ. (1993). *Εκπαιδευτικοί και αξιολόγηση*. Αθήνα: Σύγχρονη Εκπαίδευση.

29. Ν. 2552 άρ. 3 παράγραφος 3α, ν. 2083 άρ. 3. παράγραφος 2στ.

30. Ν. 2552 άρ. 3, παράγραφος 2α, Ε.Α.Π. *Ενημερωτικό κείμενο για τη δομή, τη λειτουργία και τις Σπουδές στο Ε.Α.Π.*, Πάτρα 2000, σ. 4.

31. Ν. 2552, άρ. Ι, παράγραφος 2.

32. Ρεζ, Γ. (2004, 14-16/10). Από το συμβατικό σύστημα εκπαίδευσης στην ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση: Μια μετάβαση με προσδοκίες αλλά και δυσκολίες. Εισήγηση που παρουσιάστηκε στο 10 Πανελλήνιο Συνέδριο της ΕΕΕΠ για τη διάδοση των ΤΠΕ στην εκπαίδευση με θέμα: « Η αξιοποίηση των Νέων Τεχνολογιών στην Α΄ θμια Εκπαίδευση». Αργυρούπολη.

33. ΦΕΚ 266/Α, ν. 2552/1997, άρθρα 1, παράγραφος 1, Δ. Βεργίδη κ.α., *Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση*, Τόμος Α΄, Πάτρα 1998-1999, σς. 99-124. Για το Ε.Κ.Π.Α, Α. Κ. Δημαρά, *Η Μεταρρύθμιση που δεν έγινε*, Α΄ Αθήνα 1973, σς. 73-85.